

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Oddělení celoživotního vzdělávání

Závěrečná práce

Co všechno se dá zažít za jeden rok ve škole, obzvláště když je ta škola církevní, aneb spíše jsem intuitivní pedagog než vědec

Vypracovala: Mgr. Dana Horáková

Vedoucí práce: PhDr. Miluše Vítečková, Ph.D.

České Budějovice 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své závěrečné práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Anotace

V závěrečné práci je představena praxe učitele na církevní škole Bratrská v Praze Holešovicích v kontextu koncepce a zaměření církevní školy. Použity jsou, až na jednu výjimku, texty psané v průběhu posledních dvou let. Každou kapitolu začíná povídání původně psané rodičům, na jehož základě je pak vysvětlena koncepce, uspořádání, formy práce, představeny třídní i celoškolské akce a projekty na škole. Vše je doplněno stručnými dějinami školy.

Klíčová slova

bratrská škola, církevní škola, školní akce, projekty, atmosféra ve třídě, atmosféra ve škole, tvoření sounáležitosti

Abstract

This final study introduces teacher's experience during an internship at a religious school of The Evangelical Church of Czech Brethren in Prague Holešovice in the context of conception and focus of a church school. Except for one, all the observations in this study have been written during the past two years. Each chapter begins with a text originally for parents, which is then used to explain the concept, system, forms of work, and which introduces events and projects for both classes and whole school. Everything is completed with a brief history of the school.

Keywords

religious school, school events, projects, atmosphere in class, atmosphere in school, formation of belonging.

Poděkování

Chtěla bych poděkovat především všem paním ředitelkám a panu řediteli za to, že mi pomohli uvědomit si, kdo jsem, stát si za svými názory, že jsem pochopila, že můžeme předávat pouze to, co v sobě máme. Děkuji všem, se kterými jsem se setkala, že jsem tam, kde jsem. Děkuji také vedoucí práce paní PhDr. Miluši Vítěčkové, Ph.D. za její podporu, chápající přístup a velkou pomoc při vypracování této práce.

Obsah

Úvod	6
1 Teoretická část	9
2 Praktická část	13
2.1 Září.....	13
2.2 Říjen.....	17
2.3 Listopad	20
2.4 Prosinec.....	22
2.5 Leden.....	27
2.6 Únor.....	30
2.7 Březen	32
2.8 Duben	35
2.9 Květen	40
2.10 Červen	43
Závěr.....	51
Seznam použité literatury	52
Internetové zdroje:	52
Seznam příloh.....	53

Úvod

Život nás vede různými cestami k tomu, co je nám souzeno. Tenkrát, když jsem zvažovala, na jakou vysokou školu se přihlásit, to nebylo lehké, co jsem ale věděla určitě, bylo to, že nechci pracovat v kanceláři, a po zkušenostech z různých brigád, také tam, kde se práce stále opakuje. Co jsem naopak chtěla, bylo být svou vlastní paní, rozhodovat se podle sebe, tvořit, hledat nové postupy a zodpovídat za výsledky, a k tomu samému vést i děti.

Nastoupila jsem s nadšením a srdcem otevřeným na Kbelskou základní školu v Praze. Během dvou let, co jsem zde byla, jsem s úžasem pronikala do systému, založeném na strachu, falešné poslušnosti, podlézavosti a konkurenci, nespravedlnosti mezi učitelkami a vedením školy, a zkostnatělosti ve vztahu k dětem. Cílem paní ředitelky bylo všechny nové vyučující srovnat a zařadit. Děti byly moc fajn, ale byl to jen malý ostrůvek svobody za zavřenými dveřmi. A tak jsem hledala dál. Letňany jsou městská část Prahy se spoustou obřích paneláků. I naše škola vypadala jako panelák. Zůstala jsem zde 13 let, až do chvíle, kdy přišel nový, mladý, krásně oblečený pan ředitel. Je zvláštní, jak jeden člověk během dvou let dokáže zničit dílo tak dlouho opečovávané. Předchozí paní ředitelky se snažily pro školu dělat maximum. Při škole fungoval žákovský orchestr i sbor, rodičovský pěvecký sbor, hudební výchova na této škole byla nejen díky paní učitelce Lence Pospíšilové, předsedkyni České Orfovy školy špičková. Během tří let působení nového pana ředitele ze školy odešly všechny učitelky prvního stupně, mateřské školy, většina učitelů z druhého stupně a družiny. Pan ředitel byl ztělesněním nočních můr jakéhokoliv samostatně myslícího pedagoga. Pouze oznamoval, rozhodoval, určoval, chodil na hospitace, kde shromažďoval důkazy proti učitelkám a kontroloval dobře měřitelné detaily, jako například čas příchodu do práce, začátky a konce hodin. Zakázal nám učit matematiku podle profesora Hejného, aniž by vyslechl učitele či rodiče. Usmál se na mě jednou, když mi dával ředitelskou důtku za to, že jsem si bez souhlasu přehodila matematiku s angličtinou, protože jsem chtěla, aby čtvrtletní práci děti psaly před velkou přestávkou, podruhé se usmál, když jsem odcházela. Předchozí paní ředitelky jednaly podle svého nejlepšího svědomí, i když

pro mě často také dosti nepochopitelně. Jako například, když mi paní ředitelka zakázala den před třídní schůzkou s dětmi rodičům zahrát nacvičené pověsti, jen proto, že prý by to některé dítě mohlo zkazit a rodič by se pak cítil trapně. To byla jedna z chvil, kdy jsem brečela a zvažovala, zda má jakékoliv snažení smysl. Druhý den paní ředitelka změnila názor a na třídních schůzkách jsme představení odehráli, ovšem s její účastí a s účastí zástupkyň. Ani jedna z žen mě ani rodiče nepozdravila a po představení se nerozloučila. Děti byly fajn a má třída stále byla ostrovem lásky a klidu, hlubokých diskusí a přemýšlení, relaxací, hudby a hlavně důvěry. Jen jsem byla stále smutnější a stále jsem s překvapením hleděla na to, čeho jsou lidé schopni, když mají být jen malou moc. A tak jsem odešla do Holešovic, do Bratrské církevní školy. Hledala jsem malou školu, hledala jsem místo, kde by má třída nebyla ostrovem, kde by škola žila jako celek, kde by děti, rodiče i učitelé dohromady školu tvořili, hledala jsem školu zdravou a živoucí.

V mé práci bych vám chtěla popsat jeden rok v naší Bratrské škole. Chtěla bych dát učitelům inspiraci k tomu, co všechno se dá ve škole zažít, a těm, kteří naději a touhu ztratili, ukázat jednu z cest.

Naše škola je umístěná u metra Holešovice, okolo jezdí tramvaje, a my to máme kousek po Praze, kamkoliv se rozhodneme vydat. Eliáš, jeden z mých žáků, když jsme si koncem roku povídali, co všechno jsme prožili, spočítal, že jsme měli 54 akcí. Vy, kdo přečtete mou práci, zjistíte, které to byly, a nejen to.

Nejprve mi ale dovoluňte, představit vám naši Bratrskou školu. Proč pracuji v Bratrské škole? Tento úkol jsme dostali všichni vyučující od paní ředitelky.

Proč pracuji v Bratrské škole?

Jelikož jsme byli typická sídlištní škola, měla jsem při svém hledání dvě touhy. Najít školu malou, kde bychom se znali, a najít vedení, které bude ochotné k diskusi vždy, když se vyskytne nějaká neshoda. V Bratrské funguje obojí. Mile jsem překvapena sounáležitostí dětí napříč třídami. Děti zde mají možnost trávit spolu čas o velké přestávce na zahradě i odpoledne v družině. Je zde velmi znát snaha všech

pracovníků školy nejen učit, ale také děti vést a vychovávat k lásce k sobě navzájem, cítím velký zájem o potřeby každého dítěte. Mně osobně velmi vyhovuje také to, že se zde volně bez násilí děti seznamují s vírou, aniž by někdo je či jejich rodiče soudil a škatulkoval. Myslím, že je velmi důležité děti učit úctě a toleranci k myšlenkám a pocitům druhých. Bratrská je škola, kde nemá nadvládu rozum a pouhé biflování nad prožíváním, uvědomováním a poznáváním. Mám radost, že se tu spolu se svými dětmi mohu učit.

Dana Horáková

1 Teoretická část

„Neboť musíme považovat za jisté, že teprve tehdy se bude dařit lidským věcem, až se všichni budeme navzájem uznávat za spolužáky v téže škole, za spolubratry v tomtéž Božím domě a za spoluobčany v téže Boží obci a až se začneme společně radit o společném prospěchu, zdaru a bezpečí, aby nezůstal nikdo, kdo by nebyl pozván, připuštěn, vyslechnut a kdo by neužíval společných statků světla, míru a života.“(Procházka)

Dějiny Bratrské školy

Školy Bratrské jsou neodmyslitelně spjaty se jménem Jana Amose Komenského. Je nám ctí, pokoušet se následovat tohoto moudrého člověka a snažit se budovat školy „světlé“ – uvnitř plné světla a navenek šířící světlo. Základem jsou Komenského ideje vytvoření sociálního neboli lidského prostředí, ke kterému přispívá právě škola svou výchovou k toleranci, míru i vzájemné komunikaci všech, kde každý člověk má svou zodpovědnost a skrze projevy všech jejích členů je společnost dobrá či zlá. Základem učení je vždy morálka.

„Školou dokonale účelnou nazývám tu, která je pravou dílnou lidí: kde se totiž mysl žáků ponořuje v lesk moudrosti, aby rychle pronikla všechno zřejmé i tajné, kde mysl a její city jsou vedeny ke všeobecnému souladu ctností, kde srdce je vábeno božskou láskou, ba skoro opíjeno, takže již nyní pod sluncem zvykají si žít nebeský život všichni ti, kdož jsou svěřeni křesťanským školám, aby byli napájeni pravou moudrostí. Krátce, kde všichni všemu všestranně mají být vyučováni.“(Radová, 2010, str. 7)

Bratrské školy měly a mají vést lidi k „všenápravě“.

Legendy uvádějí, že první latinskou školou u nás byla škola v Budči. Škola v Praze u sv. Víta je doložena z roku 1068, následovaly školy v Olomouci, Brně a ve Znojmě.

První doložená světská škola v Praze je z roku 1270. V této době prokazatelně existují i školy židovské. „*aby obyvatelé českého království, lačníci po plodech vědění, se nemuseli doprošovat almužny v cizích zemích, ale našli v království stůl k pohoštění prostřený a aby neobcházeli daleké kraje a nežebrali v cizích končinách, nýbrž mohli z ciziny jiné k sobě zváti.*“ (Radová, 2010, str.10)

Roku 1348 byla pak založena pražská Univerzita Karlova. Mimořádný význam v našem školství měly i některé církevní řády. V roce 1556 přišli do Prahy jezuité, kteří vedle latinské školy zřizovali i školy „dětské“, kde se děti česky učily číst a psát. Zajímavé je to, že nepoužívali tělesné tresty k udržení kázně. Další školy pak zakládaly v 17. století sestry Voršilky, které u nás působí dodnes, a v polovině osmnáctého století piaristé, kteří při výuce používali Komenského Orbis pictus i jeho učebnici latiny Janua linguarum. Ve výuce kladli důraz na český jazyk. Následovaly školy mnohých jiných řádů.

Jednota bratrská vznikla v Čechách v období husitství. Její členové zdůrazňovali ideál víry, lásky a naděje. Důraz byl více kladen na praktický křesťanský život než na církevní tradici. Po bitvě na Bílé Hoře přežívala Jednota pouze v tajnosti. Bratrské školy byly zakládány v místech působení Jednoty bratrské, při sborech, nejstarší byla založena okolo roku 1500 v Mladé Boleslavi. Základem výuky byl katechismus doplněný slabikářem a abecedou, používané byly také mravoučné příběhy a mudrosloví. Své žáky školy vedly k píli, úctě k práci i četbě, k celoživotnímu sebezdokonalování. Po bitvě na Bílé hoře bylo povoleno pouze katolické vyznání, bratrské školy přežívaly pouze v místech, kam se příslušníci Jednoty bratrské uchýlili. Velký význam měl pro Jednotu, ale i pro školství, její poslední biskup Jan Amos Komenský. O zřizování škol a o nápravu společnosti se snažil i tehdy, když ze země musel odejít, činnost bratrských škol pokračovala pak v exilu. Pro rozvoj školství takového, jaké známe dnes, měly velký význam tereziánské a josefínské reformy, které se snažily zvýšit podíl státu na vzdělávání. Vedly k centralizaci a kontrole vzdělávání. Roku 1773 byl zrušen jezuitský řád, církevní majetek byl zabírán a používán k financování státních škol. 1781 vydal Josef II. toleranční patent, jehož

zásluhou se nekatolické církve staly tolerovanými, i když ne rovnoprávnými s církví katolickou.

*„Zejména pak svolujeme k tomu: **Předně:** Aby nekatoličtí poddaní, kde 100 rodin žije, byť i v místě modlitebny nebo duchovního správce nebydlely, nýbrž část jich několik hodin vzdálena byla, vlastní modlitebnu a mimo to školu sobě vystavěti směli.*

Za druhé: *Zůstavuje se jim na vůli, aby své vlastní učitele, kteříž od sborů vydržování býti mají, ustanovovali, na kteréž však naše tamější školní ředitelství, co se vyučovacího způsobu a pořádku týká, dohlížeti má. Podobně povolujeme.“* (Radová, 2010, str.14)

V době Národního obrození dochází k velkému rozvoji české řeči také vlivem kněží, jako byl například Dobrovský, Puchmajer, Kollár, Vinařický či autor této myšlenky Vincenc Zahradník:

„Komu jest učiti jiné, nemá právě proto přestati nikdy učiti se sám“. (Radová, 2010, str. 15) Jehož dalšími myšlenkami bylo například to, že učitel musí umět učit a má mít řádný charakter.

V první polovině 19. století měl učitel sledovat a doplňovat vyučování katechetů, před vyučováním či po něm se konala mše. Kromě katolických existovaly i školy protestantské a židovské. Protestantské školy se začaly obnovovat už po vydání tolerančního patentu, k protestantům se hlásilo na 90 tisíc lidí. Roku 1848 pak dochází k uzákonění rovnoprávnosti všech vyznání. Protestantské školy této doby propagovaly lidové vzdělání, měly podíl na obrozenecké a buditelské práci a navazovaly na školství Jednoty bratrské. Roku 1868 převzal řízení škol stát, byla zřízena zemská školní rada, školní docházka byla prodloužena na osm let. Škola začala být považována za instituci kulturní a vědeckou. Ideálem byla škola, v níž by se mládež různého vyznání učila společně, což by vedlo ke vzájemné toleranci.

Bratrská škola byla zřízena Kruhem přátel Bratrských škol v září r. 1990, kdy ji ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zařadilo do sítě škol jako jednu

z prvních církevních základních škol. Školní rok 1991/1992 byl zahájen v Tusarově ulici č. 85 v Praze 7, tehdy měla dvě třídy. Poté se novým zřizovatelem stala Synodní rada Českobratrské církve evangelické. Od září r. 1997 škola přesídlila do objektu Tusarova 44, původně obytné vily. Postupně byly otevřeny zbylé ročníky a ve školním roce 1999/2000 se začalo učit již ve všech třídách 1. stupně. Od ledna roku 2001 se škola nachází v Rajské ulici v Praze 7. Je to církevní základní škola s 1. stupněm, s rozšířenou výtvarnou výchovou. Integruje děti se specifickými poruchami učení a po sedmiletém experimentu, který byl na škole velmi úspěšně ověřován, nabízí možnost individuálního vzdělávání.

(Proslov zakladatele Bratrské školy Petra Heřmana, proslovený na loňské Zahradní slavnosti k 25letému výročí založení školy si můžete přečíst v Příloze č. 13.)

2 Praktická část

2.1 Září

Poprvé od třetáků

Je zvláštní potkávat ve škole tolik menších dětí. Je zvláštní, jak život rychle tvaruje podoby dětí, jak rychle v nich ukládá poznání. A tak jsme se zas o trochu moudřejší a prázdninami zkušenější sešli ve škole. Nejprve jsme si dlouho vyprávěli, příběhy skutečné, ale i ty, které nám fantazie šeptala, a na mapách ukazovali místa našim srdcím drahá. Oslavili jsme také všechny prázdninové svátky a narozeniny. Potom jsme se už snažili opět se soustředit na učení a vzpomenout si na to, co si škola myslí, že máme vědět. Dopadlo to opravdu dobře!

Hned první týden školy jsme se vypravili na Vyšehrad. Tentokrát na Bojovku o Karlovi IV. Nebáli jsme se vůbec, ale boje jsme si trochu užili, budoucí rytíři to neměli vůbec jednoduché. Kolo budoucnosti bylo občas středověce drsné. Stavěli jsme most a nalévali Karlovi vědomosti do hlavy, jo a šířku ulic testovali v našem modelu brouci! Ve škole jsme se pak ještě spoustu věcí o Karlovi naučili, je zvláštní, jak v životě procházíme momenty, kdy se život může vydat tak různými cestami.

Pak jsme se vypravili do podivného světa, kde se příběh tvoří tancem, a kde každý, kdo chce, je jeho součástí. V divadle Alta sice chyběla klouzačka z loňska, ale stejně to byla krása! Slzičku z Pohádky po kapkách máme někde schovanou.

A aby vody nebylo málo, vydali jsme se ji zkoumat do chemické laboratoře v Technickém muzeu. Seznámili jsme se s tím, co dokáže superabsorbent s pískem v poušti a vytvořili kouzlo se vznášejícími se korálky v lákavé cukrové vodě.

Už teď se těšíme, jaké objevy nám říjen přinese!

Bratrská škola je církevní základní škola rodinného typu s rozšířenou výukou výtvarné výchovy. Její provoz byl zahájen v roce 1990, kdy byla zařazena

ministerstvem školství do sítě církevních škol. Přestože jsme školou církevní, přijímáme žáky z rodin věřících i nevěřících, stejně tak učitelé nemusejí patřit k žádné církvi. Co nás ale, rodiče i učitele, spojuje, je láska k dětem, tolerance k různosti názorů, vzájemná ohleduplnost věřících i nevěřících. Učitelé i vychovatelé jsou spíše průvodci dětí, vedoucí je k vnitřní morálce v duchu školy Jana Amose Komenského.

„Nešťastné vzdělání, které nepřechází v mravnost a zbožnost! Neboť co je vzdělání bez mravnosti? Kdo prospívá ve vědě a ztrácí na mravech (praví staré přísloví), více ztrácí, než získává. Tedy totéž, co řekl Šalomoun o krásné, ale nerozumné ženě, může se říci o člověku vzdělaném, jehož mravy jsou však špatné: Jako šperk zlatý na rypáku svině je vzdělání při člověku nectnostném (Přísloví 11, 22). Jako drahokamy se nezasazují do olova, nýbrž do zlata a oboje se třpytí pěkněji, tak vědění se nesmí spojovat s nevázaností, nýbrž se ctností, a jedno druhému dodává krásy. Když pak k obojímu přistoupí pravá zbožnost, bude dokonalost dovršena.“
(Komenský 1958, s. 9)

Dovolte mi představit vám principy a duch naší školy na konkrétním dění ve školním roce 2016/2017 ve třetí třídě:

V mé třídě rádi slavíme. Slavíme často. Hned po prázdninách nás čeká velká společná oslava dětí, které měly svátek či narozeniny během prázdnin. Jelikož máme ve třídě pianino, hraji a zpíváme všem Narozeninovou písničku od pánů Svěráka a Uhlíře, děti pak nosí různé dobroty k rozdávání. Ve vymyšlení přání jsou děti mnohem vynalézavější než já.

První týden je zaměřen prázdninově. Je třeba si všechno povědět. V tomto školním roce nám k tomu pomáhaly i mapy České republiky a Evropy. Na mapy děti lepily podepsané lístečky, dívali jsme se, kde kdo byl, jak jsme si byli blízko či daleko. Děti, které cestovaly do stejných zemí, se nám snažily o nich vyprávět, zároveň jsme si ukazovali poklady z cest, vyprávěli a psali příběhy z prázdnin. Ve čtvrté třídě první týden vyjdeme z dobrovolného domácího úkolu. Děti si mají vést deník, shromažďovat pohledy, fotografie či připravit prezentaci na počítači. Tato práce se

jim dále bude hodit, až budeme na konci čtvrté třídy mít projekt cestovních kancelářů: Putujeme po České republice a na konci páté třídy, kdy budeme cestovat po Evropě a představovat si jednotlivé země.

Tradičně hned v září v naší škole probíhá projekt Praha-historická. Každá třída si sama určí téma i zpracování. To bývá velmi různorodé, čtvrtáci například vyrobili z keramiky celé Staroměstské náměstí. Má třída vloni předvedla stínové divadlo inspirované nejstaršími pověstmi a Vyšehradem. Navštívili jsme kasematy ve hradbách, kde jsme hledali poklad ukrytý Libuší i originály soch z Karlova mostu, a také ho našli, v Bazilice svatého Petra a Pavla jsme přemýšleli, jaké vlastnosti má mít král, a každý jsme si zapálili svíčku, aby se nám splnila přání. Navštívili jsme zde také velmi vtipné divadlo O Libuši. Text stínového divadla najdete v Příloze č. 1, video můžete shlédnout na stránkách školy <http://www.bratrskas.cz/>. Letos jsme se vydali opět na Vyšehrad, poznávali jsme zde ale v rámci Vyšehrátek život a dobu Karla IV. Čekalo nás téměř historické městečko se spoustou náročných úkolů ke splnění. Program byl připraven velmi rozmanitě a děti si vše prožily na vlastní kůži. Bojovaly mečem s otáčejícím se kolem, stavěly most i město, rozplétaly rodokmen Karlových předků, vyrobily si královské koruny a mnoho dalšího. Ve škole jsme si pak o Karlovi hodně povídali a četli. Přemýšleli jsme o jeho životě, jaké události ho postrkovaly k velikosti, také o víře, která ho vedla po úzké cestě mezi životem a smrtí. Přemýšleli jsme o tom, koho v dnešní době považujeme za významnou osobnost a liší-li se od osobností slavných a známých.

V Bratrské škole děti platí nevysoké školné, my jim na oplátku poskytujeme veškeré učebnice, pracovní sešity, sešity, a co je nejlepší i veškeré vstupné na školní akce. Tudiž se nezdržujeme jakýmkoliv vybíráním peněz a na různé akce vyrážíme velmi často a velmi spontánně. Častá divadelní představení jsou jedny z nejoblíbenějších akcí. Každý rok se jednou vypravíme i do divadla Alta, vybudovaného v bývalé tovární hale, na představení tanečního studia Light. Taneční studio Light hraje svá představení i v jiných městech, stačí se podívat na jejich stránky <https://www.tanecnistudiolight.cz/>. Děti se zde stávají součástí i tvůrci příběhu,

představení doprovází živá hudba a mezi tanečníky najdete i malé děti, děti zde příběh prožijí. Pohádka po kapkách je inspirována pohádkou Karla Šiktance O Dobré a o Zlé moci. Láska, hledání, smutek a obětavost prostupují touto pohádkou v krásném jazyce autora i v divadelním představení. Vše provázejí motivy vody, děti tančí a tvoří vodu, aby nakonec dostaly vzácný dárek, drahokam, slzičku Dešťové panenky. V loňském roce jsme navštívili představení Putování ve větvích inspirované knihou Tobiáš Lolness Timothee de Fombelle. Doporučuji předem s dětmi přečíst ukázky z knihy. Příběh vypráví o putování malého stromového chlapce Tobiáše. Musí zachránit nejen svůj jediný svět, který zná, svůj strom, ale i Elišu, tajemnou dívku. Stejně jako je dokonalá tato kniha, je dokonalé taneční ztvárnění studia Light. Děti prožívají silné emoce, bojují i zachraňují svět, svět o to dokonalejší, že se děj odehrává na obří klouzačce. Příští rok budeme číst ukázky z Čarodějova učně Otfrieda Preuslera, a už se moc těším na další představení studia Light, inspirované touto knihou. Mimochodem, už vloni mi toto představení doporučovala vedoucí souboru, jelikož má prý blahodárny vliv na chování některých dětí.

Národní technické muzeum v Praze pořádá mnoho programů pro školy, my sem pravidelně chodíme na KIDS' LAB ABRAKADABRA. Dvě úžasné, přísně se tvářící starší dámy dovedou přimět děti, aby zcela vážně a velmi pečlivě plnily přesné postupy chemických pokusů. Děti se zde seznámí s terminologií chemického nádobíčka, vše si prakticky vyzkouší a uvědomí si, jak důležitá je přesnost a neustálá soustředěnost. Největší úspěch měla v loňském roce výroba slizu, letos se dětem velmi líbil superabsorbent.

2.2 Říjen

Léto skončilo, jak mávnutím kouzelného proutku a nastoupil chladný podzim. Jak krásně se nám sedí ve škole, když nás sluníčko neláká ven, jak se těšíme, když prší a my máme čas na koberci stavět promyšlené stavby či stroje. Je to bezva, jen že stavitelé tvořitelé mají před sebou dokonalý obraz a někdy se jim nechce zabývat se detaily, jako jsou různá pravidla v češtině, a jelikož jsou na světě počítače, tak přecenění důležité ani psát, natož přemýšlet, jak se cítí osamocený strom či rybičky, ještěže stavitelé berou na milost matematiku, většinou. A pak jsou tu většinou dívky umělkyně, které tvoří krásu ve všem, co píší a kreslí, a pod jejich rukama ožívají myšlenky, do té doby i jim skryté. A pak jsou tu vypravěči, kteří v rozhovorech a malůvkách tvoří své vlastní příběhy a kteří se občas ztratí ve svých představách. A také jsme tu my s Klárou říkající a kontrolující stále dokola stejné věci a stále dokola hledící do udivených očí některých mimoňů.

Byl to krásný měsíc. Užili jsme si společného pobytí na zahradě při táboráku, vypravili jsme se do ZOO důvěrněji se seznámit s chováním tučňáků, chápanů, lemurů, dikobrazů, ptakopysků, gepardů a úžasné gorilí rodiny, paní průvodkyně byla bezva, a tak jsme si o zvířatech povídali i ve škole, a dokonce jsme si některá i na dni zvířátek pohladili, našli či vykopali jsme si hromady zkamenělých potvůrek v Dalejském údolí, ještě jich tam hodně na vás zbylo, a protože stále byla velká zima, rozhodli jsme se navštívit zahrady pod Pražským hradem co nejdříve, protože by to mohlo být brzy ještě horší. V zahradách bylo krásně, představovali jsme si šlechtičny, jak zde v létě odpočívají a s Danielem i s panem průvodcem jsme leccos prožili na vlastní kůži. A pak už jsme se velmi těšili na podzimní prázdniny. A jen co opadá listí, budou Vánoce.

V Bratrské škole máme šest tříd, pět tříd a „nuláčky“, ve stejné budově máme i malou školku Ovečka, ze které k nám některé děti přicházejí. Pravdou je, že dětí se k nám hlásí mnohonásobně více, než můžeme přijmout a každé volné místo bývá rychle zaplněné. Nějak se vždy stane, plánovaně ale i neplánovaně, že v každé třídě

máme několik dětí vyžadujících péči asistenta, a tak v každé třídě pracuje asistentka pedagoga, která je vždy k ruce každému, kdo to potřebuje. A tak i já mám úžasnou asistentku Kláru, která je velkou pomocí mně i dětem. Děti je v každé třídě přes dvacet. Celá škola tak může držet při sobě. Společně pořádáme podzimní i jarní táboráky, zahradní slavnost, ples, divadelní představení a hlavně školu v přírodě. Každý den děti běhají spolu o velké přestávce, která je zhruba půl hodiny, na školní zahradě. Odpoledne si ji společně užívají ve školní družině. Hry i kamarádství dětí jdou napříč třídami, k čemuž přispívá i to, že zde máme rodiny se třemi i čtyřmi dětmi. Jsme škola rodinného typu, kde rodiče vítáme, vždy mají do školy přístup a vždy jsou vyslechnuti. Naším zřizovatelem je Českobratrská církev evangelická. V každé třídě jednou měsíčně probíhají biblické hodiny vedené školním farářem. Každý rok společně zahajujeme i končíme na školní zahradě společnou bohoslužbou, spolu s dětmi vždy při bohoslužbách zpíváme. Na konci školního roku všechny děti i dospělí zpíváme spolu s doprovodem muzikantů z řad rodičů i učitelů Truvérouskou mši pana Ebena. Všichni ji milujeme. Před Vánoci a Velikonocemi nás pak čekají dvě slavnostní bohoslužby v kostele našeho patronátního sboru U Jákovova žebříku. Spolu s faráři v kostýmech zde děti prožívají biblické příběhy a zpívají písně, které znají z hodin hudební výchovy. Nejoblíbenější částí je vždy přimlouvání, kdy se pan farář ptá dětí, za koho se má přimluvit. Myslím, že dětem dělá velkou radost, že se svou prosbou mohou trochu pomoci.

Výpravy do ZOO probíhají v naší škole pravidelně. Každá třída jde jednou ročně do ZOO s paní učitelkou výtvarné výchovy malovat, ve škole pak namalované zpracovávají do nádherných plakátů. Podruhé jdeme vždy na komentovanou prohlídku či výukový program. A které děti by toho měly málo, se mohou do ZOO několikrát za rok vydat i se školní družinou, jelikož na školních permanentkách pravidelně zbývají vstupy. Školní družina pořádá každý pátek svou vlastní výpravu po zajímavých místech, muzeích i zahradách, parcích a hřištích. Každoroční celoškolská akce je i velmi oblíbený Den zvířátek. Tento den si děti nosí do školy své domácí mazlíčky včetně psů a koček. Všechny třídy pak putují po škole a seznamují se se zvířátky ostatních. Učitelé mají pak celý den na to, aby si ve své třídě tento den

připravili podle svého. Většinou se věnujeme péči o domácí zvířata, vyprávění o zvířatech, případně skupinové práci.

Skupina paleontologických nadšenců založila v Praze malé muzeum vyhynulých živočichů. Výhodou je, že tito nadšenci jsou zároveň pedagogové a tak dětem i velmi dobře rozumějí. V loňském roce jsme přímo v muzeu odkrývali kostru dinosaura v životní velikosti, přesně podle paleontologických zásad včetně přesného zakreslení kostí, preparačními jehlami pak vypreparovávali zkameněliny, vymodelovávali jsme chybějící části lebky dinosaura a odlévali sádrové odlitky vyhynulých živočichů. Děti jsou nadšené už jen z prostředí muzea. V letošním roce jsme se vypravili přímo do terénu na výzkumnou výpravu do Dalejského údolí. Nadšení dětí neznalo míru, když jsme zde kladívky vykutávali opravdové trilobity a jiné zkamenělé živočichy. Odnášeli jsme si pak velmi těžké batůžky. Na druhém nalezišti jsme si ještě nasbírali lilie a ramenonožce, ti už ale byli docela maličci.

V naší škole máme dvě hodiny výtvarné výchovy týdně. Výtvarná výchova je zde velmi vážena, často se vyučuje první dvě hodiny, vyučuje ji zde výtvarnice a úžasná malířka Nora. Dále máme ve škole grafickou a keramickou dílnu. Hudební výchova je kvůli přístupu pana učitele Daniela také velmi oblíbená, odpoledne děti mohou chodit i na hudební kroužky či na výuku kytary, klavíru či flétny. Pan učitel Daniel vyučuje také jednou za měsíc v každé třídě dramatickou výchovu, na tu se děti těší ze všeho nejvíce.

Projekt Pražské zahrady vám představí v Příloze č. 2 sám autor projektu, pan učitel Daniel Razím.

2.3 Listopad

Listí opadalo, posypalo naše stezky, připomnělo nám pomíjivost každé pozemské krásy a odhalilo krásu stromů v trpělivé čekající podobě. A i my, lidé, se v tento čas učíme trpělivosti v čekání a schopnosti vidět slunce za šedou oblohou.

Jako vždy jsme se usilovně učili, a jako vždy, hodně jsme toho objevili. Běhali jsme po zahradě a hráli si na koloběh vody; ale že se ta kapka vody proletí, ani se neptejte, čím vším jsme prošli, sepsali jsme o tom podrobný zápis. V prvouce i ve slohu jsme přemýšleli o tom, kdo je KAMARÁD, jaké má vlastnosti, také, kdo jsme MY, jak se od druhých lišíme, a co máme společného. Také jsme si povídali, co pro nás znamená DOMOV, a jestli můžeme dát slovo domov do srdíčka, nakonec jsme nemohli, zato jsme kolem něj měli nakresleno plno různých Smajlíků, hezkých i ošklivějších, a v našich srdcích se objevil i smutek, za všechny děti, které ve svých domovech cítí strach a nelásku. Učili jsme se, jak řešit nelehké situace v rodinách, a i o tom, že dospělí někdy nejdou správně, a někdy je to pak i mrzí. Při pracovních činnostech jsme si vyrobili jablíčka, ve kterých bydlíme na našem stromě, také vločky na svatého Martina a andělky ke svátku všech svatých, z úcty a pro ochranu. Vypravili jsme se na dva koncerty, oba si byly podobné svou vtipností a hravostí, a my se zde dozvěděli mimo jiné i to, jak se v divadle nechovat. Největším úkolem bylo ale představení Malého prince. Při tomto představení bylo ticho, obrazy se střídaly takovou rychlostí, že byly naše oči doširoka otevřené údivem a naše srdce poznávala věci dávno hluboce známé. A poznání zůstalo hluboce uložené, ve studni, v poušti. Ale v každém srdci zůstala vzpomínka na křehkou krásu toho dítěte, na pevné objetí v pilotově náruči, na něhu a zranitelnost růže skryté za slovy a na hada, kterému když se postavíte, dostane se vám záchrany. Úkol na úvod jedné hodiny byl lehký; napište větu s těmito klíčovými slovy: liška, Malý princ, vyzdobit; než hodina skončila, bylo leccos jasnější, jen nám trochu vrtalo hlavou, proč je láska s bolestí tak pevně propletená a jedna v druhé skrytá.

Jelikož v naší škole nezvoní, máme zde jako učitelé poměrnou volnost. Všichni dodržujeme pouze velkou přestávku, aby se na zahradě mohly děti potkat se svými sourozenci a kamarády. Svě hodiny po velké přestávce tak často propojují do bloků a přestávky dávám dle potřeby. Nejčastěji spojují hodinu čtení se slohem, kdy zařazují i relaxaci či vizualizaci k vyvolání představ či prožitků. Často také spojují hodiny prvouky do delších bloků.

Mám pocit, že Malému princí rozumějí malé děti a někdy, když mají štěstí, tak i dospělí. Divadelní představení na Nové scéně Národního divadla bylo velkolepé. Těžko říct, pro jak staré děti bylo určeno, nevěděla to ani paní, u které jsem lístky objednávala. Spolu s námi tam byli většinou gymnazisti. Od prvního okamžiku děti hleděly jako očarované, na obrovských šachovnicových obrazovkách se míhaly obrazy, na jevišti stály strašidelné postavy a hudba a zpěv byly tak zvláštní, že přitahovaly soustředěnou pozornost. Děti hleděly tiše a já jsem se trochu bála, jestli se nebojí. Když jsme se vrátili do školy, hned jsme si v kroužku povídali o představení. Byla jsem nadšená z jejich slov, nebáli se, jen tiše pozorovali a na mnoha úrovních rozuměli.

Koloběh vody jsme začali poznávat prostřednictvím pohádky Daisy Mrázkové Co to je proti pomněnkám, která vypráví o zvědavém potůčku, který když doputuje až do moře, má jedinou touhu, vrátit se zas na začátek své pouti. Na zahradě jsem pak vytvořila několik stanovišť. Stanoviště Mrak, Les, Oceán, Řeka, Podzemní voda, Živočich, Rostlina. Děti se změnilly v kapky vody, začínaly na vybraném stanovišti, vybíraly si kartičky, na kterých jim bylo vysvětleno, co se s nimi děje dál. Koloběh mohl začít. Do tabulky zaznamenávaly stručně, co se s nimi dělo, ve třídě pak zakreslily svou cestu do obrázku a zapsaly svůj příběh. Jak se jim to povedlo, se můžete podívat v Příloze č. 3. Mezi obrázky také najdete, jak vypadá kamarád.

2.4 Prosinec

Prosinec je tajemný měsíc. Stále větší tma je prozářena adventními světly očekávání. A kdo to spolu s dětmi dokáže, má srdce svátečně nedočkavě naladěné od začátku adventu. Stejně tak i my ve škole jsme se od první zapálené svíčky na adventním věnci nemohli dočkat Vánoc.

Snažili jsme se učit, to zas jo, ale dny ubíhaly spíše v přemýšlení o divadle, při zkouškách a zpívání. Také jsme vyráběli andílka, malovali svícny a tvořili vánoční přání. Přemýšleli jsme o tom, co si přát, rozmotávali popletené klubko reklamních vánočních nesmyslů v čele s Coca Colou, Santou a děduškou Marozem. Povíдали jsme si o Mikuláši a přemýšleli o andělovi a čertovi, o volení dobra či zla v každém okamžiku. Vypravili jsme se do divadla v Dlouhé na veselé představení „Jak jsem se ztratil“ a užili jsme si vánoční koncert skupiny Noel pana učitele Daniela. Jako vždy jsme si pěkně, tentokrát vánočně, popovídali s panem farářem.

Ale nejvíce jsme se těšili na divadlo a na vánoční besídku. Besídka byla nádherná. Nejprve jsme vyráběli lodičky se svíčkami, konečně všechny svíčky držely a mohli jsme vyplout do světa. Někteří děvčata se pro jistotu rozhodla vyzkoušet, jestli se příští rok nevdaří a házela místo střevice bačkorou, takže to asi stejně neplatí. Rozkrojili jsme spoustu jablíček, nemusíte se o nás bát, všude zářily krásné hvězdičky. Pak nás hudba ukolébala do ticha a k nám z hor přišla pohádka O třech potocích. Věřte nebo ne, ale hodinu jsme beze slov malovali, co jsme za zavřenými víčky viděli, a zrodila se veliká krása. Škoda, že už nikdo neuvidí všechny obrázky pohromadě. Pak už nás čekalo zpívání s prvňáčky, dárky a spousta cukroví. Hurá!

Co říci o divadle? Viděli jste sami! A my se těšíme, až ho natočené uvidíme také! Ale, že jsme to s Norou krásně namalovali a s Danielem od samých počátků přes vymýšlení k nazkoušení krásně prožili!

Prosinec je stejně moc bezva měsíc! I když není sníh. Alespoň se máme na co těšit v lednu!

Prosinec je pohádkový měsíc, když to na mě přijde, píšu dětem pohádky, jedna si přišla těsně před vánoční besídkou. Od první třídy se snažím děti vést k soustředěnému naslouchání. V první třídě mi k tomu pomáhaly relaxační příběhy paní Else Mulerové, Příběhy z měsíční houpačky. Jedná se o krátké pohádky vždy zakončené relaxací. Pro některé prvňáčky bylo těžké v klidu zůstat byť jen minutu, trénovat jsme začínali v lavicích, kdy si děti položily hlavy na ruce a jen poslouchaly, když bylo více času, zkoušeli jsme relaxaci na koberci. Naše třída je natolik velká, že se všechny děti na koberec pohodlně vejdou. Máme také malé polštářky a deky. Vánoční pohádku O třech potocích jsem dětem četla při relaxaci. Relaxaci vždy vedu intuitivně, někdy vím, kam chci dojít, jako v tomto případě, k začátku pohádky. Děti předem měly nachystané papíry, pastelky, lepidla, třpytky, umělý sníh na lavici. Z lavic jsme měli sestavený jeden velký stůl. Když jsem pohádku dočetla, děti postupně odcházely na svá místa kreslit. Nepadlo jediné slovo a vznikla dokonalá krása. Škoda, že si v takových chvílích nevzpomenou na focení.

Vánoční pohádka o třech potocích:

(Titulní strana pohádky, tu si každé dítě vytvořilo samo, tato je má.)

Určitě, děti, znáte příběh o malém děťátku, narozeném v Betlémě. Ale možná nevíte, že každé Vánoce doufáme, že se znovu narodí, a tak zdobíme své domy, zapalujeme svíčky a chystáme pohoštění pro vzácného hosta.

Jednou, ne příliš dávno na to, abychom stačili zapomenout, ani ne blízko, ani ne daleko, za sedmero horami a sedmero řekami, se udál příběh, který vám budu vypravovat.

Vysoko v horách se rozkládá hustý les. Lidská noha sem málokdy zabloudí, místo to je stranou lidských cest. To místo je velmi zvláštní, každý potůček, který zde pramení, se vydává na jinou stranu, do jiného moře s jiným poselstvím.

Stalo se to na Štědrý den. Ve stejnou chvíli se tři lidé na různých stranách hory rozhodli hledat prameny potoků, které jim tekly okolo jejich chalup. Šli a šli, stále stoupali vzhůru zasněženým lesem a stříbrné potoky je neomylně vedly. Možná,

kdyby se ti lidé zastavili a zaposlouchali se, uslyšeli by v bílém tichu ťapat malé tlapičky, cinknout kopýtko o kámen či šustit křídla ptáků, to zvířátka je doprovázela na slavnost setkání. Takhle slyšeli jen vrzání vlastních kroků ve sněhu.

Cesta to byla dlouhá, a nebe se pomalu začalo barvit červánky, když ve stejný okamžik tři lidé z různých stran vyšli na vrchol hory. Najednou nebylo kam stoupat, kam spěchat. Stromy, které zde rostly, byly tak vysoké a krásné, jaké jinde neviděli. Tvořily kruh, uprostřed kterého stál osamělý dub. Všichni tři lidé se zastavili v úžasu. Zdálo se jim, že zpod toho stromu vychází velká záře. Nad stromem pak uviděli první hvězdu toho večera. Jak jasně svítila! Zdálo se jim, že záře stromu a záře hvězdy se spojila v jediné světlo, a v ten okamžik se listy stromu rozzářily nádhernými barvami a rozezpívaly se. Každý list zpíval svou píseň, a ty písně dohromady tvořily nádhernou láskyplnou hudbu, ve které byly vyprávěny všechny příběhy lidí, minulé, současné i budoucí. Tři poutníci nevěděli, jak dlouho stáli v kruhu stromů a poslouchali, nevěděli, jestli se jim to jen nezdá, ale jejich srdce zpívala také a do paměti si ukládala všechnu krásu stvoření.

Ale bylo třeba dokončit pouť, k prameni potoků zbývalo už jen málo. Když přišli blíž k velkému dubu, objevili u kmene malou chaloupku, snad to bude přístřešek nad pramenem, pomyslel si každý z lidí. Když se sešli, nemluvili spolu, jen se na sebe podívali a otevřeli zavřené dveře. V nekonečně něžné, teplé záři leželo zde dítě a uprostřed místnosti pramenil trojpotok... Jdi podél svého potoku domů, uslyšel první z lidí, a věř, že zde pramení nekonečný soucit, který přináším. Jdi podél svého potoku domů, uslyšel i druhý z lidí, a věř, že zde pramení láska bez ptaní, kterou přináším. Jdi podél svého potoku domů, uslyšel i třetí, a věř, že skrze mě přichází na svět odpuštění. A pramen se rozzářil, a v jeho záři dítě už nespátřilo, ale jeho světlo s nimi zůstalo a bezpečně je dovedlo zpátky do jejich chalup dole u lidí.

Ale od té doby pro ně nic nebylo stejné jako dřív.

Když se řekne Vánoční divadlo, většina rodičů si představí své dítě v kostýmu nějakého zvířátka hopkající na jevišti. Vánoční divadla u nás ve škole jsou něco jiného. Za tři roky v Bratrské škole jsem zde zažila tři úžasné projekty, když říkám projekty, myslím tím opravdu vlastní projekty dětí. První z nich se tradici trochu vymykalo. Nacvičovala ho s dětmi jedna z maminek, herečka Martina Delišová a neslo název Dopisy Bohu. Dopisy byly psané opravdu dětmi a prokládané úžasnými americkými spirituály, trochu to vypadalo jako v kostele, kde zpívá spousta energických černošek. Dvě poslední představení byla ale společným tvůrčím úsilím dětí a Daniela, který dětem pouze navrhl téma. Konkrétní scény i náplň scén tvořily děti při hodinách dramatické a hudební výchovy. U mě ve třídě se například tak dlouho jednalo o tom, co která postava bude říkat, až se na závěr děti rozhodly, že bude lepší, když to bude pantomima. Vánoční divadlo je vždy velkým setkáním rodičů, prarodičů a nás, co jsme dopoledne ve škole. Celá škola, všechny děti, všichni učitelé jsme na pódiu celý čas. Kdo zrovna nehraje, sedí za závěsy či před závěsy a drží palce. O tom, jak projekt probíhal, si můžete přečíst v Příloze č. 4 od autora Daniela.

2.5 Leden

Vítejte v novém roce! V lednu jsme se vrhli do práce s novým nadšením. Nejprve jsme si napsali různé testy, abychom zjistili, jak odolní jsme vůči stresu. Za odměnu jsme se vypravili na výstavu lega, což byla paráda! Tolik vytvořených světů, pirátských korábů, aut, raket a nádherná svítící vesmírná loď. Nejzábavnější bylo ale vlastní tvoření a stavění z velkých kostek. Ve škole jsme si pak povídali o našich přáních, o tom, že je těžké nechtít stále víc, o tom, co vlastně potřebujeme, a o tom, jestli můžeme mít rádi dvacet plyšáků najednou. A o nejmilejší hračce jsme si napsali povídání. Přemýšleli jsme také, jaké to je, přijít poprvé mezi děti, které neznáte, o tom, jak se mezi ostatními cítíme, co nám vadí, a čeho se bojíme. Četli jsme o Břízce, která sama přišla do školky jehličnatých stromků, přemýšleli, jestli má odejít či zůstat a dozvěděli jsme se, kdo jí nakonec pomohl a zastal se jí. Jeden den jsme ve skupinách zkoumali čtyři živly, vžívali se do nich, a poznali, že z lidského pohledu dobré je propleteno se zlým, ale ve skutečnosti dohromady tvoří obrovskou velkolepou a vzájemně propojenou dokonalou krásu. Pak jsme si vybrali živel nám nejbližší, představovali jsme si, že jsme on, a psali jsme, co lidem dáváme a co můžeme vzít. V další hodině jsme si povídali o mimozemšťánkovi Mikovi, který se vždy uklonil, když mu někdo položil zajímavou otázku a přemýšleli jsme, jak velkou část z otázky jsme naší odpovědí zodpověděli. A tak jsme přišli na to, že jsou otázky, na které je lehké odpovědět, a otázky, na které odpovědi vlastně neznáme. Otázky i odpovědi byly úžasné! Na konci ledna nás čekala slavnost vysvědčení. Měli jsme připravenou spoustu dobrot, ale hlavně jsme si užili měřící a vážící bojovku se spoustou úkolů. A než byl čas rozdat vysvědčení, sedli jsme si do kruhu a každého ve třídě uctili pohádkou. Možná, kdybyste viděli své děti v ten okamžik, uviděli byste v nich také důvěru, soustředěnost, zranitelnost otevřenosti, vzájemnou podporu, uznání a ohleduplnost, a velmi byste si, stejně jako já, vážili jejich krásy.

Když jsme vloni slavili výročí 25 let naší školy, vystoupil na oslavě i zakladatel naší školy pan Petr Heřman. Své povídání začal odkazem na Jana Ámose Komenského a

jeho Vševýchovu z Všeobecné porady o nápravě věcí lidských. Myslím, že stále máme k J. A. Komenskému jako škola velmi blízko. Kromě hudby a divadla, které tvořily významnou součást dění na nově založené Bratrské škole, zmiňuje pan Heřman i zrušení zvonění a především zrušení známkování. Dnes na Bratrské škole známky opět používáme. Do třetí třídy jsou však známky spíše motivační, nejen v první třídě učitelé často používají motivační razítka, která ve formě Smajlíků přetrvávají i do dalších ročníků. Je na uvážení každého učitele, jak bude v dalších ročnících postupovat. Je ovšem žádoucí, aby se do konce páté třídy známkování blížilo obvyklému známkování na státních školách. Je na rozhodnutí učitele, pro které děti je vhodnější hodnocení slovní. Já osobně se snažím děti hodnotit za konkrétní snahu, za splnění konkrétního úkolu hned při vyučování. Používáme časté sebehodnocení, často se děti hned ptám, jak jsou spokojené se svou prací, co by se dalo zlepšit a co jim ve zlepšení brání. Vedu je k dokončování práce a hodně je chválím. Snažím se, aby se děti nesrovnávaly mezi sebou, aby se nepovyšovaly ani neponižovaly, aby dokázaly rozpoznat dobrou práci u sebe i u spolužáků. Ve všech činnostech vedu děti spíše ke spolupráci než k soupeření, případně k překonávání sám sebe. Myslím, že známky na vysvědčení stejně jako slovní hodnocení mají větší význam pro rodiče než pro děti. Pokud je dítě ve škole spokojené, vymýšlí, objevuje a smysluplně se učí, nepotřebuje potvrzení o svých kvalitách a správnosti toho, co dělá, od nikoho. Pokud si děti budou uvědomovat, že je v pořádku, když se od sebe liší, když každý má jiné schopnosti, snadněji přijmou i to, že jsou v něčem lepší a v něčem horší než ostatní. A ve výsledku je ani nenapadne někoho odsuzovat, protože mu něco nejde.

Kniha Haló! Je tu někdo od Josteina Gaardera mě inspirovala k velmi smysluplné činnosti. Mimoszemšťánek Miko se vždy hluboce ukloní, položí-li mu jeho kamarád pozemšťánek zajímavou otázku. Za domácí úkol si měly děti připravit několik otázek i s odpověďmi, takových otázek, na které opravdu chtějí znát odpověď. Před některými jsme se hluboce poklonili. Na tabuli jsme si otázky kreslili jako kruhy. Když jsme byly schopni na otázku plně odpovědět, vybarvili jsme celý kruh, někdy

jen jeho část a byly i otázky, kde kruh zůstal prázdný. Děti často na tuto hru vzpomínaly a chtěly ji hrát znovu.

V první třídě mi paní ředitelka řekla, že je zde zvykem k vysvědčení dávat ještě povídání o dětech, jakési povzbudivé slovní hodnocení. Tak jsem každému z dětí napsala pohádku. Napadlo mě, že každé dítě k nám do třídy přišlo vlastně z úplně jiného světa a také mělo jiný důvod, jinou touhu, která ho přilákala. Pokud si chcete, některé z Pohádek za první vysvědčení přečíst, jsou v Příloze č. 5. Ve třetí třídě jsem jim napsala pohádku Pokračovací, jak to vlastně se všemi těmi trpaslíčky, skřítky, kluky i holčičkami, pidiholčičkami, sněhovými vílami a andílky bylo dál a jak se jim u nás ve třídě daří.

2.6 Únor

Únor nám zmizel, jak sníh, když na něj slunce zasvítí. Na jeho začátku jsme se vypravili do Národního technického muzea na výpravu za balónem a za starými letadly. Konečně jsme možná trochu pochopili, jak je možné, že můžeme létat a hodně jsme si vážili těch, kteří při objevování zahynuli. Pak už nás čekaly krásně zimní prodloužené jarní prázdniny. A komu se po nich zastesklo, mohl se těšit na hory se školou. Před tím nás ale čekala vrcholná událost plesové sezóny, aneb Bratrské plesání. Je až neuvěřitelné, jak se z těch malých roztomilých prvňáčků za pět let vyklubou mladí pánové a dámy. Také jsme se vypravili na koncert čelistů, kde jsme se učili nevážně a trochu i vážně vnímat hudbu, a také do divadla U Hasičů, tentokrát na pohádku Bajaja, ve které jednu z rolí hrál i veliký drak. Hory byly moc pěkné, nejlepší byl rys a jelen a také hromada čerstvého sněhu, ze kterého se konečně dalo i stavět. Lyže i výlety jsou moc fajn, ale nejlepší jsou dobroty a blbnutí na pokojích. Na hory nás jelo deset. Sedm nás chodilo do školy, a to bylo také bezva. Připadali jsme si trochu jako jedna rodina. Obzvláště jsme si užívali zahrady a Stromovky, hodně jsme malovali a vytvářeli z vlny, trochu jsme se učili, povídali a četli jsme si anglicky o šnekovi a velrybě a česky jsme si zahráli příběh o Mauglím a hlavně jsme se vypravili do úžasného Mořského světa a do Národní galerie s Eliáškovou maminkou za Kleopatrou. A teď už hurá do března!

V letošním roce měla paní ředitelka plno práce. Brzy nám končí pronájem naší krásné starobylé budovy s vysokými stropy, s dřevěnými patry s matracemi na hraní i odpočívání, s krásnou zahradou s velkým kaštanem a lípou a moruší a ohništěm a trampolínou a hřištěm a prolézačkami, v Holešovicích. Stěhovat se nám nechce. Vypadá to snad, že se hned vedle postaví další budova, tentokrát s jídelnou i tělocvičnou a snad i s vysokými stropy a patry na ležení, že nám k užívání zůstane i zahrada a navíc se snad povede školu rozšířit i na druhý stupeň.

Na lyžařský výjezd celá škola nejezdí. Vždy něco přes dvacet dětí zůstává ve škole. Ti, co zůstávají, se mají moc dobře. Letos jsme si to společně moc užili. Nejkrásnější je,

že v tomto počtu jsme jako velká rodina se spoustou dětí a sourozenců. Ti co odjíždějí, si užívají ještě o něco víc. Kdo nechce lyžovat, je v družstvu bobařů a výletníků. A společně si večer všichni zazpívají a zasoutěží.

V bratrské škole je Dětský fond. Sem mohou rodiče přispívat, jde sem i výtěžek z prodeje jídla a pití na různých slavnostech. Paní ředitelka pak z dětského fondu platí hory či školu v přírodě těm dětem, které to potřebují.

Bratrské plesání je zároveň vítání i loučení. Vítáme prvňáčky, kteří si s paní učitelkou připraví vždy krátké vystoupení. My jsme si například pro jistotu nahráli a naživo zazpívali písničku. Jak jinak: *My jsme žáci první třídy, skřítkové a lesní víly, ze všech koutů stvoření, přišli jsme do učení..* Ale hlavně je to velká slavnost páťáků. Bratrské plesání je další z velkých rodičovských akcí. Je velkou příležitostí pro všechny se slavnostně obléknout, tančit a konverzovat. Rodiče prvňáčků a páťáků se starají o bohaté občerstvení, škola o nápoje a o organizaci tomboly. Do tomboly se nám od rodičů schází velké množství krásných darů. Nechybí zde různá předtančení, stužkování prvňáčků, kdy všichni dostávají keramickou ovečku, symbol naší školy, a hlavně představování páťáků a první loučení se s nimi. Vrcholem večera je vždy páťácké vystoupení, letos ho s dětmi připravila jedna z maminek na hudbu z šedesátých let. Můžete se nejen na ně podívat na stránkách Bratrské školy <http://www.bratraska.cz/>.

Jako průvodkyně v Národní galerii pracuje paní Rejchrtová, maminka chlapce z mé třídy. Už od první třídy sem pravidelně chodíme. Pro děti připravuje velmi kreativní programy, při poslední návštěvě jsme společně namalovali a jako skládačku složili obraz od pana Zrzavého, Kleopatru. Mořský svět v Holešovicích je soukromou akcí několika nadšenců, jsou zde obří akvária a všechny mořské ryby, na které si vzpomenete. Průvodce dokáže děti zaujmout a zodpovědět každou otázku. Velmi doporučuji.

2.7 Březen

V březnu jsme se pustili do učení přímo s jarním elánem, jakoby se po únorovém zastavení vše rozběhlo, a to velkou rychlostí. A tak jsme si napsali spoustu Kalibro testů ze všech předmětů, změřili jsme si tempo čtení, to aby se nám se sebou dobře soutěžilo, povídali jsme si o lidském těle, o zdravé výživě, zkoumali jsme složení potravin nejen na obalech, ale také jsme je posuzovali chutí při zdravé hostině. To byly dobroty, klíčené mungo, řasy, tofu či humus, tapioka, různá semínka a chlebičky třeba z pohanky. Je to zvláštní, ale skoro vše se snědlo. Hodně jsme si také povídali třeba o stresu, a jak nestresovat rodiče, a hlavně sami sebe, učili jsme se dýchat a vůbec se stresu vyvarovat. Také jsme si prožili, jak jsme přišli na svět, naše cesta vedla lidským tělem od jedné malé buňky ke kráse zrození, hodně jsme pochopili a uvědomili jsme si, jak krásné a dokonalé lidské tělo je. A také to, jak to zapadá do té složité skládačky zvané láska. Jaro jsme přivítali v Toulcově dvoře pečením chleba, nejprve jsme si ale museli žito vymlátit a namlít, zadělat kvásek a pořádně propracovat, o to víc nám většinou ještě teplý chleba chutnal. Zároveň jsme se naučili rozeznat čtyři hlavní druhy obilí a také jsme se dozvěděli, v jakém pořadí probíhají práce na poli. Aby toho nebylo málo, šli jsme si namalovat zvířata do ZOO, přivítali jsme ve třídě Městskou policii, pana faráře i dvě studentky stomatology, které nás konečně naučily čistit si pořádně zuby. Také jsme se rozdělili do trvalých skupin, ve kterých teď často pracujeme a sbíráme krásné kamínky do soutěže. Poslední den v březnu patřil akci nejmilejší, Noci s Andersenem. Letošní téma bylo Čtyřlístek, a tak jsme už dopředu četli čtyřlístkovské příběhy a rozmýšleli příběh komiksu, do kterého jsme se už dopoledne pustili. Odpoledne nás pak čekala cesta se Čtyřlístkem do pohádky, a nejen do jedné. Museli jsme spolu s nimi splnit mnoho těžkých úkolů, abychom si zasloužili hostinu. Po milém povídání s paní spisovatelkou Ivonou Březinovou už nás čekaly připravené postýlky. Dobrou noc, probudíme se v dubnu!

Bohužel ve škole nemáme pro děti kuchyňku, to nám ale nemůže zabránit v tom, abychom si během každého školního roku neuspořádali několik hostin. Jelikož děti při hostině pod vlivem davové psychózy snědí všechno, byla by škoda, neučit je jíst něco rozumného. Vloni jsme si dávali zeleninové hádanky, kdy si děti střídavě zavíraly ve dvojicích oči a vzájemně se krmily nejrůznější zeleninou a ovocem a zkoušely poznat, co jim spolužák přinesl. Měly ovšem před sebou plivací talířky, kdyby jim něco opravdu nechutnalo. Letošní zdravá hostina byla opravdu objevná pro mnoho dětí. Tentokrát děti ve skupinách na talíře připravily nejrůznější zdravé dobroty, maminky připravily i různé pomazánky, například několik druhů humusu, tapiokový pudink a spousty suchých chlebičků, nechyběly ani zdravé sladkosti a nejrůznější semínka. Myslím, že je důležité děti seznamovat s novými chutěmi. Ke dni dětí jsme si pak ve skupinách připravili nádherné ovocné mandaly. Vánoční hostina byla ovšem výhradně cukrově nezdravá.

Toulcův dvůr v Praze pořádá mnoho ekologických výukových programů, letos jsme se tam vypravili péct chleba. Dříve jsem se zde s dětmi zúčastnila velmi přínosného programu Kámen, společník člověka. Doporučit bych také chtěla program paní Hany Nábělkové Moje cesta na svět, která děti velmi hezky, citlivě, ale i pravdivě provedla touto často v dětských hlavách zmatenou oblastí.

Noc s Andersenem patří k nejoblíbenějším dnům a hlavně nocem v celém školním roce. Vždy se jí účastní téměř všechny děti školy. Noc s Andersenem je každý rok motivovaná nějakým výročím a vloni jsme tento den prožili s Malou mořskou vílou. Bylo velmi odvážné vydat se do hlubin této pohádky. Pan Andersen nepíše pohádky s jednoduchým koncem. Dopoledne jsme si tvořili a představovali mořský svět, pouštěli jsme si k tomu postupně Kachyňovu Malou mořskou vílu. Je zvláštní, jak každý vnímá tuhle pohádku jinak, jakoby se skrze ni odhalovaly hlubiny našeho srdce. Není jen pro holky a není smutná. Co z nás vyplulo z hlubin na povrch a stalo se člověkem? Kdo je zlý v této pohádce? Jak nalézt šťastné řešení pro všechny? Není třeba bojovat, mstít se ani odpouštět, jen přijmout lásku. Hodně jsme si povídali, psali svá přání, a pak nastal nejtěžší úkol, sestoupit do hlubin sklepa naší staré

budovy k mořské čarodějnici. Dětský svět je magický a jejich přání silná, bylo velmi krásné vidět děti prosící zdaleka nejen za sebe. Kéž by stejně moudře volili svá přání, až se stanou dospělými. Letošní rok byl poněkud veselejší, tématem byl Čtyřlístek. Při výtvarné výchově děti ve skupinách malovaly čtyři postavičky Čtyřlístku, při dramatické výchově se učily řeč komiksů, při slohu jsme komiksové příběhy vymýšleli a kreslili jako skládací leporela. Odpoledne jsme pak spolu se Čtyřlístkem prožívali dobrodružství z knihy Ljuby Štíplové a Jaroslava Němečka Čtyřlístek v pohádce. Posupně jsme četli knihu a spolu se Čtyřlístkem řešili ve skupinách zapeklité úkoly, nejtěžší bylo asi vyběhat si všechny správné kartičky a sestavit obrázek, nebo snad správně složit rozstříhanou pozvánku, nebo snad, jak se často na konci píše, na svatbě jíst a pít co hrdlo ráčí. Na to se každou Noc s Andersenem těšíme nejvíc, paní ředitelka každému objedná tu nejlepší pizzu na přání. Každý rok nás také čeká beseda se spisovatelem, letos byla beseda obzvláště zajímavá, už měsíc dopředu děti v družině četly veselé i vážnější knihy Ivony Březinové, a tak se velmi těšily i na paní spisovatelku.

2.8 Duben

Zdá se mi stále podivnější, jak čas zvláště plyne. Co se stalo včera, je pryč, co se stalo před týdnem, je dávná minulost, jako kdyby snad minulost ani nebyla, jen přítomnost. Velmi těžko se mi plánuje, a těžko vzpomíná. Přišlo jaro a po něm zima a sníh a zase jaro, věci se dějí poněkud neočekávaně. Ale protože jsme jaro už moc chtěly, tak jsme si vymyslely s Eliškou projekt Semínko. Chtěly jsme očím dětí ukázat věci v zárodku semínka skryté. A jelikož jsou děti naladěné různě, připravili jsme pro ně spousty různých dílniček. Škoda jen, že bylo tak málo času. O projektu vám brzy napíši víc, jen co děti dokončí prezentaci.

Slavnostně naladění jsme se pak už jen těšili na Velikonoce. Vyráběli jsme ptáčky z proutí s opravdovými peříčky, z ubrousků tvořili přáníčka, povídali jsme si o velikonočních zvycích i o Velikonocích křesťanských. Slavností velkou pak byla Velikonoční bohoslužba, je moc hezké, že se jí mohou děti přímo účastnit, společně zpívat a navrhopvat, za koho se má pan farář přimlouvát.

Po Velikonocích jsme se už naposledy vypravili navštívit úžasně šikovné sympaťáky čelisty, tedy violoncellisty. Určitě se podívejte na jejich stránky – Prague Cello Kvartet – možná někde objevíte i fotku s vašimi dětmi <http://pcq.cz/>. V pátek, kdy to zase chvíli vypadalo skoro na jaro, jste se mohli setkat a společně si pobýt i pozpívat na Táboráku. Obzvláště bych zcela materiálně vyzdvihla novinku grilovaný hermelín a stálici vafle, dovedené k dokonalosti, děkujeme. V pondělí jsme se pak vydali podruhé do Prev-Centra, abychom se dozvěděly, že příliš sledujeme detaily a nevěšíme si krásy a dokonalosti celku. To snad, kdybyste na svých dětech snad objevili nějaký ten nevhodný detail.

Celý duben jsme se ale především usilovně učili. Některé děti sice byly ochotné se naučit vyjmenovaná slova zpaměti, ale poněkud váhají použít rozum při psaní a nějakým zdůvodňováním, nejen oprav, se vůbec nezdržují. Mimo vyjmenovaná slova se učíme určovat mluvnické kategorie u podstatných jmen a sloves. Při čtení jsme si povídali a psali o kamarádství, hledali jsme, co máme společného, v čem jsme rozdílní, povídali jsme si, co je to citát a přemýšleli jsme i o sobě, co se nám na sobě

líbí, co bychom změnili..., máte spokojené, nezatížené děti. Možná se k vám dostaly i dva zvláštní obrázky, na jednom byli všichni stejní, se stejným neutrálním výrazem, na druhém byla změť národností, kdy postavy znázorňovaly i rozdílné pocity. Nejprve jsme hledali na obou obrázcích to dobré, co se nám líbí, třeba řád, předvídatelnost, přehlednost, ale u toho jsme rozhodně nezůstali, zkuste se zeptat, máte velmi moudré děti, jen nevím, myslím, že pro ně je včerejšek ještě vzdálenější minulost než pro mě. V matematice stále procvičujeme písemné sčítání, odčítání, indické násobení a brzy přejdeme i na klasické písemné násobení. Usilovně řešíme i slovní úlohy, můžete se také podívat, co to jsou kapitánské slovní úlohy či úlohy s antisignálem, a občas si s nimi nějakou zkusit, to ale jen pro zajímavost, nepanikařte. V pátek jsme se vrhli do tajů vědy. Tři hodiny jsme zkoumali vzduch pomocí různých pokusů. Když jsme odcházeli, děti k zadání domácích úkolů připsaly: Každý pátek pokusy! tak uvidíme, s čím přijdou, v květnu.

Projekt Semínko

Přišlo jaro, a po něm zima a sníh a zase jaro, věci se tento rok děly poněkud neočekávaně. Ale protože jsme jaro už moc chtěly, tak jsme si vymyslely s Eliškou projekt Semínko. Chtěly jsme očím dětí ukázat věci v zárodku semínka skryté. A jelikož jsou děti naladěné různě, připravily jsme pro ně spousty různých dílniček. Škoda jen, že bylo tak málo času.

Co všechno může na jaře klíčit? A kdo to všechno vlastně probudí? Kdy semínko vlastně spí, kdy bdí? Je jedno semínko to nejdůležitější? Což o to, to by nám s Eliškou šlo, jen tak si přemýšlet, ale jak to předat dětem? Jasně, že jednoduše a nejlépe přes tvoření. A tak se tvořilo v keramické dílně i v grafice, na nekonečné ruličky papíru se maloval krásný příběh vzácného muže, který sázel stromy a spolu s nimi do krajiny vrátil život, tvořili jsme i krásu ve svých myslích, kdy jsme si inspirováni Boženou Němcovou představovali zahradu Královny víl. Viděli jsme květiny velmi zvláštní, možná kvetou i ve vašich srdcích, možná ale ještě jenom tiše spí. Z některých dětí se stali básníci, tvořící písničky, a někdo přímo prošel dramatickou proměnou a pomocí

barev na obličej se vzácnou rostlinou sám stal. Některé děti pro všechny vyrobily výborné semínkové kuličky, další skupinka připravovala pro každou třídu několik pokusů se semínky. Myslíte, že vyroste semínko bez vody? a bez vzduchu?, bez hlíny? a bez světla? Ve třídě jsme si pak ve skupinách či společně zapsali hypotézy a čekali. Další skupinka si na hřišti hrála na Popelky a třídila semínka, či bojovala ve hře Na veverky, kdo bude mít více oříšků. Také si zde děti vyrobily z papíru model semínka a zkoušely, jak vylétí do světa. V další skupince si děti malovali skřítky i se zahrádkou a povídali si o nich i o tom, co mají v přírodě na starosti. Poslední skupinka pak fotila a připravovala prezentaci. Určitě se na ni podívejte na stránkách školy.

Po pravdě, pokusy nám moc nevyšly, nějak se nám do toho klíčení přimotaly Velikonoce, ale přesto toho hodně vyklíčilo. To už je taková nemoc z povolání, kdy učitelé doufají, že alespoň některá krásná, pro všechny jedlá semínka v dětech vyklíčí, ale jelikož jsme také realistky, tak jsme pro jistotu pro každou třídu naklíčily mungo a pšenici a cizrnu a pohanku. A jelikož všechny ty klíčky děti snědly, tak určitě něco vyklíčí, nám vyklíčilo i umyvadlo..

Projekt Semínko byl dvouhodinový celoškolní projekt. Děti se samy rozhodovaly, ve které skupině chtějí pracovat, zapisovaly se do zápisové tabulky, už to byla velká událost, kdo a s kým bude. Každou skupinu vedl jeden vyučující či asistent. Navrhla jsem každému, co by tak mohl dělat, každý si pak téma dotvořil podle svého. Muž, který sázel stromy Jeana Giona, je úžasně graduující kniha, už dříve jsem ji s dětmi zpracovávala tak, že děti při čtení děj kreslily na nekonečnou roli papíru. Mohou si pak na konci příběhu uvědomit, jak z ničeho vznikne život, jak každodenní práce nenápadného tichého člověka přinese změnu.

Pro sebe jsem si nechala tvoření ještě úžasnější. Možná znáte pohádku Boženy Němcové, Jak Jaromil ke štěstí přišel, vybrala jsem z ní několik pasáží. Jaromil se dostává do jiného světa, světa víl, pečujících o rostliny, vodu, oheň, o Zemi, dostává od nich dary. V této skupině byly děti schopné se v relaxaci uvolnit a nechat plynout obrazy. Při hudbě pak tiše malovaly či psaly volným psaním vše, co je napadlo.

Nechtěly skončit a ty z jiných tříd pak za mnou chodily a chtěly si povídat. V minulé škole za mnou chodily kolegyně a ptaly se, jak to dělám, že si se mnou děti chtějí povídat? Co na to říct? Ať už chci pouze navodit soustředění či představu, vždy je dobré soustředit se na své tělo, na svůj dech, představy, myšlenky, nápady i příběhy přicházejí z ticha. Pokud píšeme o pocitech Stromu, jako v písance Lili a Vili nakladatelství Klett, musíme se na chvíli stromem stát, představit si, že máme kořeny sahající hluboko do země, silný kmen a větve vzpínající se k nebi, musíme si umět představit, jak strom cítí vítr a jak se raduje, když si na jeho větev sedne pták. Stejně, jako jsme se potom stali Vodou, Zemí, Ohněm a Vzduchem a snažili se pochopit, jak úzký pohled má člověk na to, co je dobré a co zlé. Stejně jako jsme v první třídě vyzpívali z ticha a klidu hudbu stvoření. Nejprve jsme jako schoulená semínka zpívali na brumendo, zvedali jsme se a postupně zpívali, byli jsme však každý jinou rostlinou a tak jsme začali šumět každý jinou souhláskou. Rostliny šuměly, vrčely a rámusily, tak jsme jim dali řád, postupně jsme ke každé souhlásce přidali samohlásku a zároveň dospěli ve vysokou rostlinu, pak už jsme se jen procházeli a snažili se najít někoho, s kým můžeme utvořit slovo.

Při relaxaci někdy v duchu putujeme, často na přání dětí, můžeme se vypravit na lodce přes oceán na ostrov, nebo vystoupat na Horu, můžeme prozkoumat tajemný dům či hrad nebo najít paseku, kde se zvířátka scházejí kolem vánočního stromečku. Je dobré, když děti se svými učiteli a rodiči nepřestanou mluvit.

Ve druhé třídě k nám přišly čtyři nové děti. Děti se k nám dostávají většinou po špatných zkušenostech z jiných škol. Všichni tři chlapci měli problém, dva se šikanou, třetí pod nátlakem ztratil motivaci k učení, byl vyčerpaný, často prý při vyučování pouze ležel a nereagoval. Stejný problém pak měl i chlapec, který k nám přišel na začátku třetí třídy. V naší třídě jsou z nich obou ti nejtvořivější a nejveselejší badatelé s originálním přístupem ke každému úkolu. Začlenit druhé dva chlapce byl však převážně vinou několika starousedlíků trochu problém, nechtěli je

z různých z mého pohledu malicherných důvodů přijmout. Obrátili jsme se proto na Prev-Centrum v Praze, poskytující poradenství školním skupinám v oblasti primární prevence. Paní psycholožky s dětmi dělaly základní skupinovou diagnostiku, kdy při kooperativních hrách sledovaly chování dětí vzhledem k celku. Výše jsem psala, jak jsme dopadli. Ve své třídě se snažím ihned řešit jakékoliv netolerantní chování mezi dětmi, co je pro mě již alarmující ovšem pravděpodobně ve srovnání s ostatními školami je maličkost, a tak jsme byli vlastně velmi pochváleni. Vztahům mezi chlapci už před tím hodně pomohlo, když jsem vedoucí skupinku nadřazujících se chlapců rozdělila, jelikož jsem jim svěřila vedoucí místo při vytváření trvalých skupin. Děti pak většinou jeden den v týdnu měly skupinovou práci, získávaly kamínky a postupovaly na vytvořeném herním plánu. Ve skupinách si rozhodovaly, kdo bude kapitán, kdo kronikář, pokladník či pořádníček. V některých skupinách si děti role pravidelně měnily, jinde se dohodly, že jim jejich role vyhovují. Pokud některý člen skupiny neplnil svůj úkol, vracela skupina kamínek. Obzvláště kronikáři se do konce roku vypracovali k dokonalosti. Pouze v jedné skupině vztahy příliš nefungovaly a chlapci nechtěli spolupracovat s dívkami. Z ostatních skupin jsem byla mile překvapena. Ve skupinách jsme pracovali už dříve, skupiny jsem však před tím dělila podle různých klíčů či jen tak, jak chtěly děti jen na danou práci.

2.9 Květen

Mrknutím oka zmizel i květen. Nejprve jsme se na školu v přírodě těšili a plánovali, pak jsme se z ní vzpamatovávali a mezitím si ji pořádně užili. Pokud jste nikdy nebyli v Žihli – Poustkách, tam, kam jezdíme, a pokud máte rádi lesy, pak se tam určitě vypravte. Každým rokem se sem znovu těšíme. Obzvláště na naše místo v lese, kde stavíme domy velké i domečky menší. Jsou zde spousty kamenů a skal, krásných silných stromů a nádherného mechu. Kousek od našeho místa jsou dvě velká mraveniště, která každým rokem spolu s námi rostou. Letos se nám povedlo dojít až do Rabštejna a za velký navigátorský úspěch Daniela považuji nalezení obřího Viklanu. Lesy jsou tu tak zvláštní, že je těžké neztratit se. Bouřky přinesly mnoho vody, tudíž se z nás stali průzkumníci bažin a obřích louží, čímž byl náš postup vpřed notně zbrzděn. Karneval přinesl legraci i smutek z toho, že nemohou vyhrát všichni, i když byli úžasní, stejně tak i sportovní den. Ještěže se zvlášť vyhodnocovaly kategorie chlapců a dívek, protože někteří naši chlapci předběhli i přeskočili mnohé starší. Noční bojovka u nás nebyla odvozená od slova bát se, možná jen trochu od slova bojovat se sebou a odvážit se jít sám, příště to zkusím také, možná.. Sama se sebou a svým smutkem na škole v přírodě bojovala nejedna holka, přesto byly všechny úžasně statečné a vzájemně ohleduplné, mimochodem se vůbec nehádaly. Trochu jsme se učili ve třídě a hodně venku. Četli jsme si pohádky o ptáčcích, hledali si o nich informace, snažili se poznat hlasy jednotlivých ptáků na nahrávkách a s menším úspěchem i ve skutečnosti, vyráběli jsme si ptačí hnízda nejen z trávy i ptáčky z modelíny, peříček a přírodnin, dokonce nám cvrnklo o nos i hnízdo skutečné. Cestou domů jsme si někteří statečně vyběhli na hrad Točník. Stálo to za to, přivítal nás nejen krásný výhled, ale i tajemný hrad osídlený spoustou zvířat. Viděli jsme netopýry v přímém přenosu, tři malá prasátka, jehňátko sirotka, ovci, osla i strašlivé medvědy. Pak jsme se už těšili do chladných jeskyní a hlavně domů.

Ve škole jsme se snažili soustředit se na učení, jasně, že došlo i na pokusy.. jen jsme si poslední květnový den odskočili pohrát na výstavu Vikýře Play do Malostranské besedy, protože přece jenom hrát se musí, a to se budete divit, byli jsme

pochválení, že si hrát, na rozdíl od křiklounů a zběsilců z ostatních škol, že si hrát a přicházet věcem na kloub umíme.

Škola v přírodě je největší celoškolní akcí. Každým rokem jezdíme na stejné místo, každoročně nás čeká společný sportovní den, společný karneval a hlavně společné zpívání. Noví prvňáčci i nuláčci se zde spolu s ostatními dětmi učí Truvéřskou mši Petra Ebena, sice pouze jednohlasně, za to s nadšením a klavírním doprovodem pana faráře Miloše Rejcherta. Zpívá se i ráno a vlastně kdykoliv. Co je ale na škole v přírodě nejužasnější, je to, že jsme ukrytí před civilizací a často i před telefonním signálem hluboko v lesích. Les milujeme, už na začátku druhé třídy jsme měli celoškolní projekt Les, tenkrát jsme se vypravili do Roztok do Tichého údolí, kde jsme si každý našli svůj strom, kreslili jsme si jeho kůru a přinesli mu na památku malý dárek, ve třídě jsme si pak kreslili a popisovali stromové skřítky a vzpomínali na stromovou píseň z Putování ve větvích. Povídali jsme si také o keltském stromovém kalendáři, o tom, který strom se nám líbí a proč a také jakým stromem podle data narození můžeme být. Pokud chcete vědět, jaké stromové děti podle keltského stromového kalendáře ve třídě mám, přečtěte si Stromovou pohádku v Příloze č. 8. Mimochodem, do Stromovky to máme opravdu kousek. Se stromy také souvisela návštěva vzácného člověka, řezbáře i spisovatele pana Karla Kříže u nás ve škole. Přijel k nám, aby dětem ukázal různé druhy dřeva, naučil je pracovat s bruskou, děti si vybrousili dřevěný nůž nebo sponu do vlasů, a hlavně jim vyprávěl o stromech. Pan Kříž v Jetřichovicích v Českém Švýcarsku pořádá pro veřejnost seminář Cesta stromů, napsal knihu Tajemství-Síla slova. Na školní zahradu k nám také přijeli lektoři z Nadace Proměny, která se zabývá nejen proměnami zahrad, ale také v duchu Trnkovy Zahrady pomocí her učí děti milovat a uvědomovat si svou školní zahradu.

Když jsem nastupovala do Bratrské školy, hned první úkol od paní ředitelky byl, abych si zařídila třídu. Vymyslela jsem, jaký chci nábytek, rozvržení třídy, barvu stěn, ušila závěsy, polštáře a běžela jsem koupit koberec a jiné drobnosti, ale největší

radost jsem měla z toho, že mi pan Kotrba, tatínek Eliáška, vyrobil z látkou potaženého polystyrénu na zeď obří strom. Strom má holé větve, je naším úkolem ho znovu a znovu zdobit. Když vše kvete, kvete i náš strom, na podzim mu žlutne listí a na jaře z něj v první jarní den shazujeme poslední vločky, na kmeni má připíchnutý kalendář, kde se děti mohou dozvědět, kdo má svátek či narozeniny, a co je čeká za výpravy. V koruně bydlíme také my, jednou jako domalování skřítkové, letos jako červíčky z jablka, vždy použijeme jednu ofocenou fotku, z které vystříháme hlavičky. Je zajímavé sledovat, kdo s kým a na které větvi bydlí.

2.10 Červen

Červen je měsíc těšení, těšení se na prázdniny! Dny byly často tak teplé a krásné, že už se nám v lavicích ani sedět nechtělo. A tak jsme si hned první červnový den, Den dětí, užívali převážně na zahradě. Nejprve jsme si ale připravili to nejdůležitější, pořádné občerstvení, krásné ovocné mandaly, a jak už u mandal bývá zvykem, byly nádherné a rychle pomíjivé. Jako dárek jsme si na zahradě batikovali šátky a pak jsme běhali a hledali stopy zvířat, o kterých jsme měli napsat krátký příběh.

Ve škole nás pak čekaly ještě závěrečné písemky a spousta učení, ale těšit na prázdniny jsme se nepřestávali.

V planetáriu jsme si opět nádherně užili cesty ke hvězdám a planetám a spousta toho na chvíli pochopili. Pak už nás čekal výlet vlakem za ovečkami. Byli jsme smutní kvůli jehňátku, co ztratilo maminku, vypravili jsme se na skály, kde se ovečky pásly, zahráli jsme si hry, na louce jsme se naučili shánět stádo dohromady a hlavně jsme probudili pasáčka z pohádky, který spal opravdu dlouho, všemu v našem světě se divil a my jsme mu museli vše vysvětlovat. Odpoledne jsme si ještě užili zahradní slavnost s vtipným loučením páťáků a se spoustou soutěží a napečených dobrot.

Poslední týden nás čekal velký výlet do Českého Středohoří, viděli jsme špičaté kopce, bývalé sopky, spousty zřícenin a hradů v dálce a jeden docela zblízka, jeden strašidelný hřbitov a krásný velký rybník s písčitou pláží, kdo chtěl, hned tam skočil. Cestou zpátky jsme si ještě z autobusu prohlédli pevnost Terezín. Posledním výletkem ale bylo Zemědělské muzeum, paní průvodkyně byla přísná, tak jsme na závěr prohlídky museli napsat i test. Zemědělské muzeum je bezva, ale nejlepší po mnoha horkých dnech byl ten úžasný přívalový déšť. Chodníky se změnilly v potoky a my jsme se ve škole museli převléknout či obalit dekami, abychom při nácviu Truvérské nedělali loužičky, jak vodníci.

A na Truvérskou mši jsme se obzvlášť těšili, zpívá se totiž vždy až poslední den školy při slavnostní bohoslužbě! Pak už nás čekalo jen čtení Povídaní o třetí třídě, mnozí

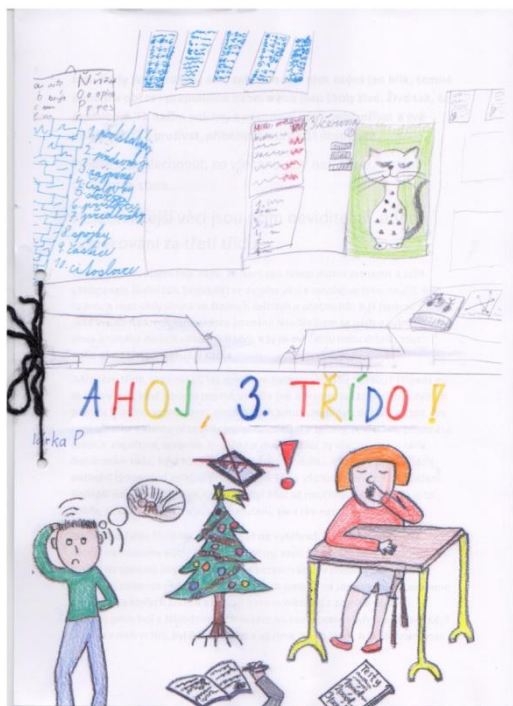
jsme do něj i přispěli svou troškou, a s hlavolamem a s radostí jsme se rozběhli na prázdniny. Už se těšíme, co nového zažijeme ve čtvrté třídě!

Spolek Ábel pořádá pro děti zážitkové eko-výchovné programy, děti si mohou zkusit, jak se starat o ovce, jak orat s pomocí své i koňské síly, mohou si zasadit vlastní obilí i brambory a pak si je i sklídit. My jsme se vypravili za ovečkami, které se střídavě pasou na mnoha pražských skalnatých chráněných územích. Dozvěděli jsme se, jak ovce a kozy přispívají k ekologické rovnováze těchto území i jaké vzácné rostliny, živočichy a houby zde můžeme najít.

V Bratrské škole si učitelé sami volí, které metody chtějí používat, ve většině tříd se učí matematika podle prof. Hejného, čtení se učí analyticko-synteticky nebo globálně. Učitelé si také volí, které učebnice a pracovní sešity chtějí. Já jsem letos používala řadu pracovních sešitů na český jazyk Jitky Rubínové, které lze objednat na www.vyukoveprogramy.com. Výhodou metodiky v těchto sešitech je to, že se děti v první fázi s vyjmenovanými a příbuznými slovy pouze seznámí, důraz je kladen na přiřazování příbuzných slov k vyjmenovaným a pochopí jejich významy, později, až se takto seznámí se všemi řadami, teprve nastupuje druhá fáze, kdy děti rozlišují slova typu být a bít a zvažují, jaké i napsat. Vyjmenovaná slova po B, jako nejtěžší k určování příbuznosti, se učí vždy až na konci řady. Dále jsme používali pracovní čítanku Lili a Vili ve světě čtení a psaní a Lili a Vili ve světě psaní nakladatelství Klett, které používají mně blízké metody kritického myšlení, a kde mi vyhovuje i výběr aktivit a článků. Měli jsme písanku Putujeme za písmem Radany Lencové. Matematiku a prvouku jsme používali od nakladatelství Fraus. Se všemi učebnicemi i pracovními sešity jsem byla velmi spokojená, všechny sešity z českého jazyka budeme používat ve čtvrté třídě při opakování, v písankách budeme pokračovat. Obzvláště učebnice prvouky má nápaditou metodickou příručku a zpracovává netradiční témata a mému stylu práce vyhovovala.

Ke konci roku s dětmi vzpomínáme, co jsme zažili, co se nám povedlo, a plánujeme, kam bychom se chtěli vypravit v příštím roce. Už teď víme, že vážnou hudbu, kterou nám tak poutavě představil ve čtyřdílném cyklu Prague Cello kvartet, budeme

poznávat i v příštím roce, tentokrát v cyklu Hurá do opery, se kterým se podíváme i do Národního divadla. Spolu s dětmi jsem tentokrát napsala i závěrečné povídání.

Titulní strana povídání. 1

Jsou školy jako prázdný sud, celý den se v nich ozývá jen křik, temné dunění a občas i prapodivné ticho, a pak jsou školy živé. Živé tak, že promlouvají k našim srdcím, a nechávají nás v sobě ožívat a své příběhy v nich prožívat, příběhy života dětí i dospělých.

Pojďte si poslechnout, co všechno se v naší škole, ve třetí třídě letos stalo..

Nejdůležitější věci jsou očím neviditelné, aneb poděkování za třetí třídu.

Ahoj třetí třído! Jsem moc ráda, že jsem se s tebou mohla seznámit a zažít s tebou celý školní rok. Dozvědět se mnoho věcí a mnoho se toho naučit. Bylo tu moc a moc vědy skryté ve školních sešitech a učebnicích. A já jsem se s tebou ráda vydala na krkolomnou cestu poznání. Naučila jsem se pády a vyjmenovaná slova a mnoho dalších užitečných věcí, a ty jsi mě celou dobu držela, abych došla až do konce. Děkuji ti Kačka

Milá třetí třída, vzpomínáš, jak jsme sem nastupovali jako třetáčky? Připadá mi to jako včera, když jsem tu poprvé uviděla Eve a Frantu. Jak to uteklo! Kdybych to měla všechno vyjmenovat, dlouho bych potom popadala dech. A co pro nás paní učitelka s Klárou připravily legrace, vzdělání a zábavy. A všechny předměty, čeština, angličtina, prvouka, hudebka a matematika, ty všechny mám ráda. Nejvíc mám ráda, když nacvičujeme Vánoční divadlo..... Jo, a moc mám ráda poslední týden před velkými prázdninami. To se všichni těšíme na vysvědčení. Nejlepší jsou na posledním týdnu výlety! Moc se neučíme, a myslím, že je to dobře, někdo sice říká, že učení je mučení, ale s tím nesouhlasím. Klárka P.

Hned na začátku školního roku jsme šli na Vyšehrad. Celý rok jsme potom chodili na koncerty vážné hudby, na čelisty, kteří se mi moc líbili. Ještě jsme chodili na spoustu jiných různých moc hezkých akcí. V prosinci jsme slavili Mikuláše, dokonce přišel i čert. Po Vánocích jsme šli na Lego výstavu, také jsme si povídali o čtyřech živlech a dostali jsme vysvědčení z prvního pololetí. V únoru jsme byli v Národním technickém muzeu a potom byly prázdniny. Když jsme se z nich vrátili, byl Pátácký ples a už jsme jeli na Hory. A byl březen, psali jsme Kalibro testy a šli jsme do Toulcova dvora. V dubnu byla Noc s Andersenem, projekt Semínko a táborák a vymysleli jsme den pokusů. V květnu jsme jeli na ŠVP, kde jsme si to moc užili, a šli na výstavu Play. Štěpán

Ahoj moje milá třetí třída. Pořád mám na balkóně zkameněliny, co jsem našla. Líbilo se mi kreslení v ZOO. Na ŠVP to bylo taky fajn, když byla bojovka, trochu jsem se bála, taky mi bylo trochu smutno. Chtěla bych poděkovat Kláře, protože mi moc pomáhá, a paní učitelce, protože všechno vysvětlí dopodrobna a děkuji Saše, že nás vede na oběd. Ze spolužáků mi nejlepší a nejmilejší připadá Johanka, protože je něžná a milá. Děkuji Evelínka

Ze spolužáků se mi nejvíc líbí Evelínka, protože se se mnou dělí o svačinu, aniž bych jí o to moc prosila. Nejvtipnější mi připadá Eliáš, protože jednou předváděl, že je babička. Chtěla bych poděkovat Magdě, protože mi pomohla vypnout počítač. Na paní učitelce se mi nejvíc líbí, že mě utěšovala, když jsem byla smutná. Na Kláře se

mi nejvíc líbí, že mi pomáhá při matematice, na Saše se mi líbí, že má silný hlas. Děkuji ti, třetí třída! Mám tě moc ráda. Nezapomenu na tebe nikdy! Johanka

Třetí třída byla suprová. Byli jsme na spoustě akcí, přesněji, bylo jich 54. Například jsme byli v ZOO, na výstavách i na spoustě představení a jiných akcí, ale to bych vás unudil k smrti. Mě osobně baví výtvarná výchova a pracovní činnosti a také dramatická a hudební výchova. Eliáš

Při relaxaci, když jdeme na koberec, tak přimhouřím oči a koukám se na strom, připadám si jako v lese. A heleme se tabule! Tebe mám obzvlášť rád! Při hudebce si na tobě pouštíme videa, což je velká zábava. Plakáty! Vy jste moje záchrana! Třeba plakát s vyjmenovanými slovy, nebo abeceda a násobilka, ale tu skoro umím.. Kuba

Ve třetí třídě jsme všichni kamarádi. Hrajeme si, zpíváme. Chodíme na výlety, na akce, na výstavy, samé dobré plány paní učitelky. Chtěla bych poděkovat za kamarády, za paní učitelku, za Kláru, za Sašu, za pracovníky školy. Děkuju ti, Bratrská škola. Díky Magda

Děkuji ti šunko, že se vejdeš do rohlíku, děkuji ti rohlíku, že se vejdeš do krabičky, děkuji ti, krabičko, že se vejdeš do aktovky, děkuji ti, aktovko, že tě unesu. Děkuji ti, lahvičko, že nevytečeš do tašky. Děkuji ti, Evelínko, že nás pěkně papáš a piješ. Evelínka

Děkuji ti ,tužtičko, že se mi vejdeš do penálku, děkuji ti penálku, že se mi vejdeš do aktovky, děkuji ti, aktovko, že se mi vejdeš na záda. Gratuluji vám záda, že to unesete (i se svačinou)! Zuzka

Děkuji ti, moje třetí třída za to, žes mě vyjmenovaná slova naučila a žes mi dovolila sedět s Terkou celý rok. Děkuji ti za sešity dokonce i za učebnice, ale hlavně za ten z MATEMATIKY!!! Protože je nejlepší! Anička

Děkuji ti, moje taško, že mi nosíš do školy učení, správné i nesprávné. Na Saše se mi nejvíc líbí, že se stará o všechny a dělá vše, aby se nám nic nestalo. Eliáš

BÁSNÍČKA PRO NEVÍTANÉ NÁVŠTĚVNÍKY

Hele veš, kampak jdeš?

Asi tam, kam jít mám.

A co ty, hnidičko, malinké vajíčko?

Já jdu tam, kam jde veš, a nevím, co je veš. Terka

A protože se už teď těšíme do čtvrté třídy tak tu máme:

VERŠE PRO 4. TŘÍDU

Čtvrtá třído třídičko

přeju hlavně zdravíčko,

hlavně hodně zdravíčka

přeje tvoje holčička. Terka

Když jsme byli třetáci, mívali jsme legraci.

A teď když jsme čtvrtáci, co budem mít na práci? Klárka M.

Čtvrtá třída to je věda, já se ale nebojím,

postavím se k tomu čelem, všechno se to naučím. Kačka

Přeji hezké učení, ať tabule nezlobí. Eve

A co by nám na to naše letošní snažení řekla naše třída?

Vy jste ale o přestávkách hluční, a je mi zima, neotvírejte pořád okna! František

Milá Johanko, líbí se mi na tobě, že ses naučila číst, psát, počítat, a vím, že se snažíš mít všechno dobře. Johanka

Milá Aničko, líbí se mi na tobě, že jsi moje kamarádka, milá a ochotná, ale občas se nesnažíš. Anička

Terko, nelíbí se mi na tobě, že moc neumíš říct ne!!! Ale už se to lepší. Terka

Milá Kačenko, líbí se mi na tobě, že se snažíš. Kačka

Milá Klárko, líbí se mi na tobě, že jsi milá a hodná. No Kláro, PĚTKA z diktátu! To jsi zase něco vyvedla. Klárka M.

Líbilo se mi sedět sám, protože jsem měl klid a pohodu, děkuji ti, moje lavice, že jsem s tebou sám. Nejradši jsem psal testy z matematiky, trochu jsem se bál projektu Semínko, největší legrace byla výstava Play a výstava lega. Děkuji ti, třetí třído, jsi zábavná, bylo to super! Honzík

Největší legrace byla, když jsme s Eliášem, Terkou a Áňou hráli na pokutáře. Měla jsem radost z projektu Semínko. Chtěla bych poděkovat paní učitelce, že mi pomáhá najít chyby a opravit je, a Kláře, že nám pomáhá v nesnázích. Klárka M.

Nejvíc mě bavila Noc s Andersenem. Při počítání jsem zažívala radost a strach zároveň. Ze spolužáků mi nejmilejší připadá Áňa, protože mi skoro vždycky pomůže, a nejtípnější mi připadá Eliáš, Kuba a Štěpán. Terka

Děkuji ti, moje třído za to všechno, co jsem s tebou prožila, za krásné chvíle s tebou. Líbilo se mi sedět vedle Klárky P., protože je moc milá. Nejradši jsem ve třídě s holkama. Ve třídě je moc útulno. Školní rok utekl jako voda, a za chvíli budou prázdniny! Kačka

Krásné prázdniny, naše milá třído, hezky si od nás odpočiň! A za dva měsíce se na tebe budeme těšit už jako ČTVRŤÁCI!

Školní hororová pohádka na závěr

Byla jednou jedna škola, U dubové hlavy se jí říkalo. Byla velká, docela prázdná, vlastně připomínala veliký dutý sud. Třídy v ní byly také prázdné a všechny stejné. I učitelé byli stejní a přiznejme i prázdní. Na veliké tabuli v každé třídě vždy pan ředitel pustil, co se ten den mají děti naučit. Byl to dobrý ředitel, pečlivě kontroloval osnovy a všechna nařízení Ministerstva bral velmi vážně. Také škola sama sbírala jedno ocenění za druhým. Považte, dokonce i panu Ministrovi, bývalému žáku této školy se mezi lidmi s úctou říkalo Hlava dubová. A tak děti celý den pečlivě hleděly na tabuli a hleděly si zapamatovat vše, co se tam psalo do posledního písmenka. Nejvíce ceněni byli totiž ti, kterým se povedlo na konci dne co nejpřesněji zopakovat probíranou látku. V dutém sudu se vše krásně ozývá, stejně tak i v každé třídě ozvěna nesla stále stejnou písničku, jak děti opakovaly dokola naučenou látku. Děti chodily z této školy lehké s hlavou úplně prázdnou. Když překročily práh školy, všechno totiž zapoměly, aby se jim druhý den do hlavy učení znovu vešlo. A pak si děti cestou domů zpívaly a nechaly myšlenky jen tak plynout, přilétat a odlétat k nebi jako ptáčky. A byli konečně lehcí a svobodní a veselí a šťastní a krásně různí.

Krásné prázdniny, vám všem! Ať je váš svět krásný a šťastný dokud se zase nesejdeme!

Závěr

Co říci na závěr? Byla bych ráda, kdyby má práce byla inspirací pro ty, kteří inspiraci uvítají, byla zamyšlením, zda škola, kde učíte, vám pomáhá rozvíjet to, čím přirozeně jste nebo se vás snaží vtěsnat do škatulky toho, co se očekává. Zamyšlením i nad tím, proč vlastně chcete učit, i zdánlivě dokonalé hodiny mohou být pouhou realizací učitelčiny či učitelových ambicí, a těžko se to rozeznává, když ty děti přece tak úžasně fungují. Ono někdy tvoření vypadá trochu jako chaos, ostatně řád může vzniknout pouze z chaosu. Není určitě pravidlem, že školy soukromé jsou lepší než školy státní. Z mé zkušenosti určující pro školu je osobnost ředitele, jeho schopnost integrovat rozdílné osobnosti učitelů do smysluplného celku, podporovat každého dospělého a každé dítě v jeho rozvoji a umožnit mu cítit se v bezpečí. A důvěřovat jim. Každý nátlak vzbudí odpor, moudrý ředitel a moudrý učitel využívá vnitřního ohně touhy každého. Bez něj jsme jen roboty plnícími příkazy ze Školní hororové pohádky. A tak s láskou a nadějí do nového školního roku!

Seznam použité literatury

PROCHÁZKA, Miroslav. J. A. *Komenský jako inspirace pro rozvoj myšlenek sociální pedagogiky*. České Budějovice: Jihočeská univerzita.

RADOVÁ, Pavlína. *Monitoring církevních škol: strategické plánování na základě požadavků zřizovatele, rodičovské veřejnosti a společnosti*. Praha: Univerzita Karlova, 2010. Závěrečná bakalářská práce. Vedoucí práce Ing. Bc. Blanka Pechová.

SVOBODA, Jiří. *Jednota bratrská – 550 let*. Brno: Brněnská univerzita, 2007.

Internetové zdroje:

Bratrská škola. *Bratrská škola* [online]. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <http://www.bratrska.cz/>

Českobratrská církev evangelická. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/>

Obnovená Jednota Bratrská. *Stručně o Jednotě bratrské* [online]. [cit. 2017-07-16]. Dostupné z: <http://www.jednotabratrska.cz/index.php?clanek=43>

<http://pcq.cz/>

<https://www.tanecnistudiolight.cz/>

Seznam příloh

Na stránkách Bratrské školy <http://www.bratraska.cz/> se můžete podívat na spoustu fotek a hlavně videí, obzvláště doporučuji vánoční divadla, stínové divadlo, rozhovor s panem farářem Rejchrtem a „pátácká“ vystoupení, v pracích žáků pak najdete i další projekty.

Příloha č. 1 Září

Příloha č. 2 Říjen

Příloha č. 3 Listopad

Příloha č. 4 Prosinec

Příloha č. 5 Leden

Příloha č. 6 Únor

Příloha č. 7 Březen

Příloha č. 8 Duben

Příloha č. 9 Květen

Příloha č. 10 Červen

Příloha č. 11 Pohádka pro druháčky na počest Velkých prázdnin

Příloha č. 12 Pohádka o Rozumu a Štěstí

Příloha č. 13 Promluva zakladatele Bratrské školy Petra Heřmana na zahradní slavnosti 2015/2016

Příloha č. 1 Září

Historická Praha

Tento projekt je již tradiční. Nuláček se vydal společně s druháčky na Petřín. Byl krásný den, takže si užili krásné přírody. Velkou atrakcí byla jízda lanovkou. Prošli si park u hvězdárny – u té si popovídali o jejím významu a funkci. Pak vyrazili do zrcadlového bludiště, ale to bylo bohužel zavřené. Náhradní program – výstup na rozhlednu – se nekonal, protože na ní zrovna „řádili“ údržbáři. Prošli se tedy malostranskými uličkami, prohlíželi si staré domy a domovní znamení, až došli na historické Malostranské náměstí. I přes zavřenou rozhlednu se výprava vydařila.

Prvňáčci dostali za úkol popovídat si s rodiči o tom, co je v Praze zajímavého, kde už byly a co se jim líbilo. Úkol prezentovali ve škole, vyprávěli si o pražských památkách a zajímavostech. Vypravili se na Staroměstské náměstí k Orloji. To ráno ještě nebylo přeplněno turisty, takže se nechali okouzlit krásou Prahy. Kromě apoštolů, smrtky i kohouta pozorovali kalendářní desku od J. Mánesa s alegoriemi měsíců. Navází na ně v učivu prvouky. Až si o Velikonocích budou povídat o učednících pána Ježíše, vrátí se i k apoštolům. Od Orloje prošli Karlovou ulicí ke Klementinu, Karlovu mostu a Vltavě. Pozorovali Pražský hrad, Petřínskou rozhlednu, ale i labuť, kachny a racky. Po nábřeží došli k Národnímu divadlu. Když se další den těšili pohledem na Prahu za zahrad Pražského hradu, děti už některé pražské památky z dálky poznávaly.

3., 4. a 5. třída se zúčastnila parádní interaktivní bojovky Vyšehrátky na Vyšehradě, zaměřené tento rok na Karla IV. Děti se vyřádily skoro jak v opravdovém středověku. Zkusily si výcvik rytířů, jízdu na koni bez držení, stavbu mostu, stavbu modelu města, udržet tajemství, vystřílely si svůj osud, vybraly oblek Karlu IV. na korunovaci, vyráběly královskou korunu, pronesly slavnostní řeč ke svému lidu, no prostě nádhera. Strávily tam celé slunné dopoledne a čas završily návštěvou hřiště Ze starých pověstí českých. Ve škole pak pátraly po dalších informacích o Karlu IV. a vyplňovaly pracovní listy.

5. třída na závěr jejich 4letého putování Prahou a poznávání její historie zavítala na Pražský hrad. Zahráli se Hru na hrad ve Starém královském paláci, kde se seznámili s nejstarší historií Pražského hradu. Prohlédli si katedrálu sv. Víta, Václava a Vojtěcha, zašli i do Galerie Pražského hradu. Ve škole své poznatky shrnuli.

A tak každoročně přidáváme nové poznatky a zážitky z cest po naší matičce Praze. Necht' nám v paměti dlouho zůstanou!

Text stínového divadla z druhé třídy

Poslyšte příběh z dávných věků, kdy první český král Vratislav II. slávu svou i svého lidu spojil se jménem Vyšehrad. Ten král chtěl sídlo orlí, které jeho slávu s nebem spojí. Na skále holé stavět dal hrad i chrám. A aby lidská paměť s léty nezeslábla, Kodexu vyšehradského se šíří sláva. A chrámu v kryptě ve věčné slávě spí jeho rod a blízko nich výkvět národa v tichu odpočívá v důvěře v to, co přichází.

Pominuly časy velké slávy, Vyšehrad stále vyčkává, až král jako slunce jasný, poklekne, v modlitbách naslouchá. A sláva tohoto místa vzácného, jak Fénix z popela povstává.

„Necht' každý český král pěšky přijde v předvečer korunovace své, s pokorou poklekne a na modlitbách dlí, by si uvědomil, odkud pochází. Necht' na střevíce z lýka pohlédne a mošnu prostou na rameno zavěsí. A pamětliv svého původu, slávu Boží po dobu své vlády lidem Země české přináší.“

Čas šel dál, neklid a války se jak temné mraky přes Vyšehrad přelíjí. Co bylo pravdivé na věky věků zde ale zůstává.

A děti přicházejí sem a stále znovu a znovu chtějí slyšet povídání o lidech, kteří tady žili, a že jsou dětmi, pohádky sobě vymyslily.

Přichází rázným krokem Krok, spravedlivý a moudrý muž, který v pohádce této krásnou vílu za manželku má. Tři krásné dcery se jim narodily Kazi, Teta a Libuše.

Kazi zná tajemnou sílu bylin, dokáže tišit bolesti, říká se, že i před smrtí dokáže uchránit.

Mladší Teta učí lid zbožnosti, ví, jak si rozhněvané bohy udobřit.

Nejmladší Libuše se stává kněžnou, je moudrá, s každým jedná laskavě, a co víc, dokáže věštit, co budoucnost přináší.

„Jděte na protější břeh Vltavy, tam, kde se slévá Vltava s potokem Brusnicí. Na tom místě najdete muže, který otesává kmen a zhotovuje práh. Tam vystavíte hrad a založíte město

veliké, jehož sláva hvězd se bude dotýkat. Tak jako každý, kdo vchází do domu, skloní se před prahem, skloní se všichni před krásou a velikostí města. Proto ať město nese jméno Praha.“

A že pohádka má končit svatbou? Máme tu pro vás svatby dvě. Jednoho dne zpráva rozšířila se krajem, strašný kanec lidi i koně zabíjí. Ještěže v blízkosti žije silák nad jiné silný, který se nebojí. S radostí z výzvy do boje se pouští, strašného kance Libuši k nohám položí.

Když sklopenou hlavu zvedne, sličnou Kazi uvidí. Nepřemýšlí, čas neztrácí, o její ruku poprosí.

A co kněžna Libuše, najde sobě rovného muže moudrého a laskavého? Ještěže v pohádkách je to tak, že ti dva praví se potkají. Divili se poslové, že Libušin kůň cestu zná, Přemysla její vzkaz však nepřekvapí.

„Kdybych byl mohl celý lán doorat, naše země by nikdy nepoznala nedostatek a hlad.“

Zde se náš příběh s pravdou setkává. Přemysl do své mošny staré lýkové střevice ukládá a na Vyšehrad se vydává.

Až jednou přijde velký král, na střevice pohlédne a mošnu přes rameno vezme, a vy už víte, jak to bylo dál.

(Taneční studio Light a naše děti v Holešovickém divadle Alta – Pohádka po kapkách)

(Archeologické vykopávky v Dalejském údolí.)

Příloha č. 2 Říjen

(Pražské zahrady – celoškolní dramaticko - výtvarný projekt.)

Den stromů v Zahradách pod Pražským hradem

Palácové zahrady pod Pražským hradem (Ledebourská, Kolowratská, Pálffyovská a Malá Fürstenberská) nabízejí jedinečné historicko-přírodní prostředí (skupina renesančních a barokních terasovitých zahrad italského a francouzského typu), kde děti mohou vidět historickou zahradní architekturu (oranžerie, loggie, skleníky, sochy, kašny a fontány, Salu terrenu, glorie, ozdobná schodiště a vyhlídková místa, atd.), ale i mnoho druhů okrasných a užitkových stromů, keřů a rostlin – v podzimní době nádherně zbarvených. (viz www.palacove-zahrady.cz)

Při příležitosti říjnového „Dne stromů“ jsme proto 20. a 21. 10. 2016 uspořádali dvě celodopolední výpravy do těchto zahrad – první den se zúčastnily třídy 3., 4. a 5., druhý den 0., 1. a 2.

Výprava byla rozdělena na dvě části. V jedné z nich se dětem věnoval průvodce (z pražského NPÚ) a seznámil je s prostředím zahrad v rámci příjemně svěžího výukového programu „Roma doma aneb Pražská Itálie“. Děti se dozvěděly např. čím je charakteristická francouzská, anglická a italská zahrada, jaké jsou typické znaky barokní dekorativní architektury, jakým způsobem byly terasovité zahrady zásobovány vodou, co je a k čemu slouží oranžerie, jak funguje zvukový efekt schodiště zvaného „ucho zahrady“ atd. Druhá část měla podobu dramaticko-výchovné tvůrčí dílny, kde děti dostaly možnost přenést se v myšlenkách do časů

baroka, vyzkoušet si v praxi své tvůrčí schopnosti a vnímat prostředí zahrad jako inspiraci ke smyslovému vnímání, fantazii a umělecké představivosti. Skupinky dětí vstupovaly do rolí italských zahradních architektů a vytvářely „živé modely“ návrhů barokních sousoší pro jednu ze zahradních teras. Sala terrena Ledebourské zahrady ožila atmosférou rozehraných živých obrazů barokní hostiny a plesu, ve složitém stupňovitém terénu si děti ve dvojicích vyzkoušely plně důvěřovat jeden druhému a projít si část zahrady se zavřenýma očima jen s pomocí dotykových signálů od spoluhráče. Na vzájemnou důvěru a spolupráci byla zaměřena i hra na omdlévání barokních šlechticů a šlechtičen oděných do krásných, ale poněkud nepohodlných šatů během horkého letního dne. Moc mě potěšilo, s jakým zájmem a invencí se děti nabízených aktivit zúčastnily.

Třetí část pobytu v zahradách měla být věnována závěrečné literární a výtvarné aktivitě (vytvoření a ukrytí vzkazu stromům k jejich svátku), na niž nám bohužel i přesto, že jsme měli k dispozici celé dopoledne, nezbyl čas. Ten vždycky v příjemně strávených chvílích utíká rychleji, než bychom chtěli. Ale nevadí, není všem Dnům stromů konec. Je určitě lepší si méně zážitků v klidu a pohodě důkladně vychutnat, než se jich snažit co nejvíc ve stresu stihnout a kdo ví, zda bychom na ještě větší množství soustředění a tvůrčích aktivit všichni měli dost síly a energie. Mám radost, že se nám podařilo naplnit záměr společného mezitřídního výletu do neobyčejně krásného a inspirativního prostředí, které nabízí historicko-přírodovědeckou exkurzi, poznání jednoho z nejpřitažlivějších tajemství staré Prahy, možnost dramaticko-výchovného zážitku v nevšedním prostoru a stylové oslavy Dne stromů a krás podzimní přírody. Naštěstí nám výrazně přálo i počasí a vstřícný personál zahrad. Jsme proto s paní učitelkou Norou příjemně navnaděni připravit tentokrát společné dramaticko-výtvarné dobrodružství na jaře. Opravdu? Jaké? Kde? Kdy? A proč? Nechte se překvapit...

Daniel Razím

Příloha č. 3 Listopad

Pracovní list pro žáky č. 1b

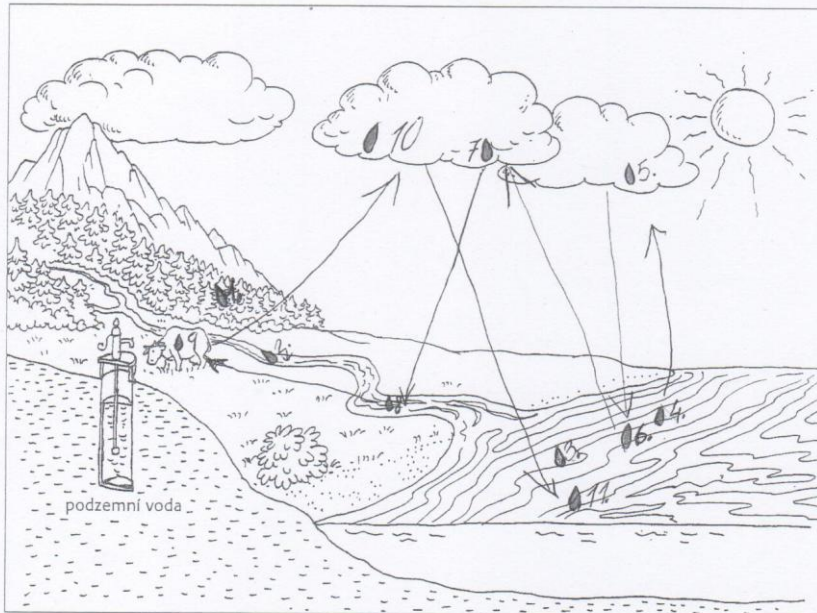
Koloběh vody v přírodě

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

PUTOVÁNÍ

KLÁRKA PAV

Zakreslete své putování do obrázku šipkami.

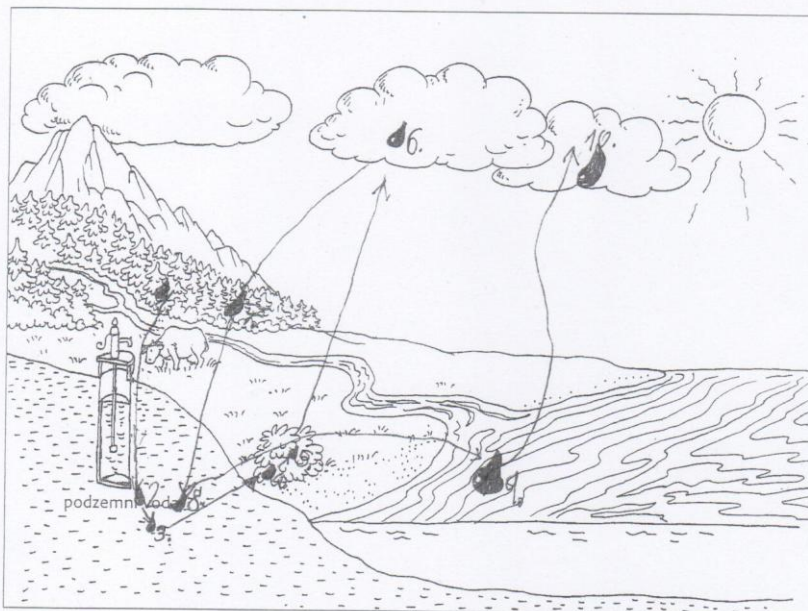
Sepište krátký příběh o svém vodním putování:

Moje velká putování
Nejdříve jsem byla v lese. Potom jsem
vtekla do řeky. Potom jsem vtekla do
moře a zůstala tam. Vyparila jsem
se. Dopadla jsem do oceánu a vyparila
jsem se do vzduchu. Dopadla jsem
na parkoviště. Odtekla jsem do řeky.
Společně mě šiváček a vydechnul mě
z plic jako páru. Potom jsem spadla do oceánu

PUTOVÁNÍ

Kacika

Zakreslete své putování do obrázku šipkami.

Sepsíte krátký příběh o svém vodním putování:

Vodní putování
 Jen tak si tu řiju ve svém les
 a najednou, co se po ději? Rozklisím
 se kolem sebe a koukám, že jsem se vsákla
 do podzemní vody. Co to? Dal se tu mně
 molekula. Lidé mně vyčerpali, salili mrou
 rostliny. Tady jsem spokojená, chci
 tu zůstat.

(Výstup projektu Koloběh vody, kdy jsme se stali kapkami vody a pořádně se u toho proběhli – 3. třída.)

- 1

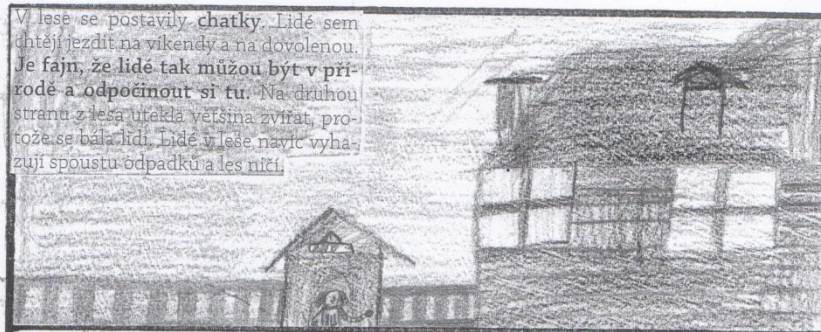
CHATOVÁ OBLAST - 2

Les pokrýval kdysi téměř celé území současné České republiky. Když lidé les vypálili, vzniklo jim pole. **Les je pro člověka důležitý, protože se z něho získává dřevo, lesní plody, houby.** V lese žije množství zvířat, které člověk loví i jen tak pozoruje. Stromy v lese zadržují vlhkost, což je důležité pro krajinu.

V lese se postavily chatky. Lidé sem chtějí jezdit na víkendy a na dovolenou. **Je fajn, že lidé tak mohou být v přírodě a odpočinout si tu.** Na druhou stranu z lesa utekla většina zvířat, protože se bála lidí. Lidé v lese navíc vyhazují spoustu odpadků a les ničí.

(Výstup projektu o působení člověka na krajinu – 3.třída.)

(Výroba adventních věnců – celoškolsní akce.)

Příloha č. 4 Prosinec

Jak jsme hráli o Giottovi aneb reportáž z vánočního divadla

Milí spolutvůrci a diváci letošního vánočního divadla Bratrské školy,

komu z Vás jsem nestihl osobně poděkovat, dělám to dodatečně písemně, protože mám opravdu komu a zač.

Začnu dětmi, které mi udělaly při představení obrovskou radost. Hrály všechny do jednoho s plným nasazením, radostnou energií, a všechno co jsme při zkouškách společně vytvořili, předaly hledišti doslova v plné parádě – což se nemusí vždycky povést.

V letošním roce jsme si dali náročnější úkol než vloni. Po úspěšném vánočním cestopisu *Tři lodě plout jsem viděl dnes*, který byl pestrou koláží písní, krátkých výjevů a situací, jsme se tentokrát pokusili inscenovat ucelený příběh. K tomu mě vedlo přání, aby letošní divadlo bylo pokud možno úplně jiné než to loňské, a také jedna zvláštní „náhoda“. Po šestnácti letech se mi znovu dostala do ruky obrázková knížka Paola Guarnieriho a Bimby Landmannové *Chlapec jménem Giotto*, jejíž téma a atmosféru jsem už kdysi, když mi bylo osmnáct, chtěl divadelně ztvárnit.

I když to tak na první pohled nemusí vypadat, legenda o malém Giottovi je pro vánoční dobu velmi příhodná. Vypráví o pochopení, porozumění a přijetí, které potřebuje zažít každý člověk především ve své rodině. Giottovi rodiče nebyli schopni chlapcovu touhu a talent pro malování docenit, uvědomili si ale, že by mu neměli bránit v tom, aby mohl být šťastný, dělat to, co se mu daří a co ho těší. V rámci svých možností mu dali tu největší podporu k tomu, aby mohl být sám sebou a obohatit svým jedinečným uměním lidstvo – i na mnoho set let do budoucna. Je to, myslím, jeden z nejcennějších dáreků, jaké může rodina nebo jiné společenství komukoli dát. Příběh je vánočním svátkům blízký také ústředním artefaktem. Cimabueův obraz Madony s děťátkem upoutal chlapcovu pozornost a dovedl Giotta k osudovému setkání, potřebnému pro uskutečnění jeho malířského snu. To všechno spolu s textem tajemné písně o Marii, která „nesla pod srdcem víc nežli vzácný diadém – děťátko jistou spásu všem“ a v hustém trnovém lese, kudy šla, proto po mnoha letech rozkvétaly růže, mě inspirovalo k tomu, vyprávět tento příběh v těsně předvánoční době.

Potěšilo mě, že děti námět přijaly velmi pozorně a se zájmem. Promítali jsme si naskenovanou knížku ve všech třídách dvakrát – pro lepší zapamatování a pro kamarády, kteří při prvním promítání chyběli. Promítal jsem, zčásti četl a zčásti vyprávěl. Při druhém promítání mě děti upozorňovaly na nejdrobnější detaily, které jsem zapomněl zopakovat, a tak mi bylo jasné, že je příběh oslovil.

Vzápětí ale přišla otázka, jak se vyrovnat s tím, že v příběhu je jen několik hlavních postav. „Co tam budou všichni hrát? Ovce?“ ptaly se děti a některé kolegyně. Na řešení tohoto problému jsem se tajně těšil – přál jsem si letos dát v inscenaci co nejvíc prostoru výtvarným a pohybovým scénám a pokud možno maximálně omezit klasické konverzace. Běžně vžitá představa mnoha nezkušených herců ovšem je, že velikost a důležitost role se poměruje tím, kolik kdo řekne na jevišti slov či vět. Pokusil jsem se dětem vysvětlit, že divadlo nabízí různé možnosti hereckého projevu, a že hrát němou, ale výraznou roli výtvarného nebo pohybového prvku či postavy proto může být stejně zajímavé a divácky přitažlivé, nebo dokonce zajímavější a přitažlivější, než si s někým na jevišti popovídat v dialogu (což už všichni mnohokrát viděli). Věřím, že děti mě postupně pochopily, i když ne všechny hned a snadno, tradiční představa divadla je velmi silná a vlastně přirozená. V každém případě jsem rád, že jsme měli možnost si styl „nekonverzačního“ divadla trochu vyzkoušet. Mám zásadu, že nikomu žádné role nepřiděluji ani nenutím. Jen nabízím a v ideálním případě vše s dětmi vymýšlíme a tvoříme společně. Dokud nemám jistotu, že každý je plně srozuměný a spokojený se svou rolí, hledáme a zkoušíme dál. Děti pak mají ke svým úkolům bližší vztah, hraní je víc baví a učí se tím přijmout za svůj příspěvek do celku plnou odpovědnost. Tentokrát jsem ale nejprve všem výslovně zakázal lézt po čtyřech a hrát „roztomilou“ ovečku, pejska nebo jakékoli jiné zvířátko – a začali jsme vymýšlet a tvořit.

Každá třída měla letos víc úkolů než v loňském divadle. Rozsáhlý text průvodkyně si mezi sebe podle svého přání rozdělila děvčata z páté třídy. Prvňáci a druháci si zvolili, kdo chce hrát středověké anděly a kdo raději vesničany a vesničanky pracující v hospodářství. Každý si pak vybral svou činnost, nástroj scénické hudby a kamarády, s nimiž bude spolupracovat. Uspořádat nakonec všechny výjevy do podoby kruhového „orloje“ byl výborný nápad Jáchyma Jílka (kterého jsem musel zklamat, že u Salesiánů nebudeme mít mechanickou točnu) a Alexe Kechrta – děkuji a mám radost!

Skvělých nápadů od dětí se sešlo během zkoušek mnohem víc. Povídali jsme si o světě a myšlení středověkých lidí, o jejich řemeslech, hudbě, malířství a o tom, jak se oblékali. Aby

děti mohly samostatně uvažovat o svých kostýmech, vytvářeli jsme si letos (jako v opravdovém divadle) kostýmní návrhy – některé z nich jste mohli vidět před představením ve foyeru divadla.

Příběh o jednom z nejslavnějších malířů všech dob nás inspiroval k pokusům o výtvarně výpravné scény. Třetí a čtvrtá třída se ujala rolí obyvatel vlastnoručně malovaných středověkých domů, ale i prvků v krajině (stromů, skály, vodopádu, sopky, vinice, slunce, hejna špačků, zvonice, větrného mlýna, města Florencie v dálce, větru a deště).

Pátá třída ztvárnila postavy středověké aristokracie, služebnictva, duchovenstva a žáků mistra Cimabueho, zájemci ze čtvrté třídy se v části představení proměnili ve slavnou kejklářskou skupinu. Každý si svou roli sám vybral a někdy i vymyslel (např. Matyáš Macek vtipně popleteného souseda), dialogy jsme vytvářeli společně.

Nuláčci se stali nejprve turisty v Padově, později hlasy imaginárního ovčího stáda a také středověkými rytíři, tanečnicemi, kejklíři a dalšími postavami v průvodu a v Giottově snu.

Slavnostního průvodu s obrazem se zúčastnily všechny děti (z celé školy nám na představení nakonec chybělo dvanáct kamarádů, kteří bohužel onemocněli, jeden odcestoval – a to je docela dost i oproti loňsku, naštěstí to neohrozilo průběh představení) a když jsem měl možnost poprvé je vidět v divadle se všemi kostýmy a rekvizitami, zdálo se mi to monumentální.

Využili jsme také muzikantské schopnosti Johanky Ripkové (harfa), Helenky Rádlové (violoncello a flétna) a Anežky Ptáčkové (sólový zpěv písně *Ó salutaris hostia*, kterou nám sama přinesla) a mnoha šikovných tanečnic a tanečníků.

Moc rád vzpomínám na zkoušky se čtyřmi představiteli hlavních postav (Tadeáš Svoboda, Lukáš Freund, Anička Fiedorová a Damián Jarolímek). Věnovali té práci spoustu energie, zodpovědnosti, nápadů a vůle se zdokonalovat a užili jsme si při zkoušení spoustu legrace. Mám radost, že i když bylo o tyto role původně víc zájemců, nikdo z dětí, které si musely zvolit jiné úlohy, neměl zkaženou náladu, a všichni si své role užili a navzájem přáli.

Také mě moc bavilo s dětmi v keramické dílně malovat různé části výpravy. Byla radost sledovat, jak tvoří a jak jim to jde, a zvláštní dík patří Jáchymovi Mrkvičkovi za skvěle namalování plectva do korun stromů.

Proces přípravy divadelního představení je mimo jiné i úžasná příležitost k nevšedním setkáváním s dospělými kolegy a kamarády. Moc děkuji své kamarádce Kateřině Klementové, která děti naučila tančit historický kolový tanec okolo obrazu Panny Marie s Ježíškem (už v únoru nám pomohla přípravou charlestonového plesového vystoupení páťáků), a také Saše a paní Šimoníkové, které vytvořily pohybový part indických břišních tanečnic – to bych nikdy nezvládl, přestože se na tanec rád dívám.

Moc si vážím letošní sestavy muzikantů, kteří kromě několika skladeb museli hrát i hodně scénické hudby. Mezi zkušenými dospěláky (Miloš Rejchrt, Anička Kotrbová-Rejchrtová, Dáša Pařízková, Anča Hradecká, Matouš Šimek, Štěpán Ripka a Ondřej Kolář) si zabasoval loňský námořník Štěpán Škába, který se sám rozhodl být letos raději muzikantem než hercem a moc pěkně to zvládl. Jen mě mrzí, že jsme zapomněli sladit těsně před představením cello s varhanami, to už se nám příště nesmí stát!

Zvláštní poděkování patří panu Husarovi, který stejně jako vloni obětavě strávil několik hodin v naší keramické dílně, kde provedl konstruktérské práce na kulisách a rekvizitách. V den představení se spolu s panem Kechrtem proměnili ve skvělé divadelní techniky, kteří nám v rekordním tempu pomohli postavit scénu. Panu Jílkovi opět moc děkuji za pomoc s odvezením rekvizit do divadla a z divadla. Děkuji Elišce Tomanové a Noře, které pomáhaly dětem s malováním, a Šárce – ta před představením líčila tanečnice, šašky a kováře. Všem kolegyním, paní ředitelce a rodičům děkuji za pomoc se zkoušením, rekvizitami a kostýmy, a panu faráři Kolářovi za to, že nám poskytl prostory kostela U Jakobova žebříku k několika velkým společným zkouškám.

Doufám, že celý ten tvůrčí proces, který předcházел hodinovému představení, pro nikoho nebyl dřina, stres a odříkání, ale především zábava a seznámení s mnoha dovednostmi z oblasti umění, spolupráce a komunikace a také vzácná možnost poznávání svých kamarádů, spolužáků a kolegů i sebe samotných při jiné činnosti, než je běžná školní výuka.

Jediné, co mě jako režiséra mrzí, je to, že divadlo v Bratrské škole bývá premiéra a derniéra zároveň. Hned po skončení představení mě začalo napadat, co všechno by se dalo ještě vylepšit, dotvořit atd. To se prý stává režisérům po premiérách běžně, ale většinou mají na rozdíl ode mě pro vylepšování k dispozici několik desítek repríz...

Daniel Razím

(Vánoční koncert Kapely Noel, zleva paní učitelka nuláčků, pan učitel hudební výchovy a hosté.)

(Závěr celoškolního vánočního divadla o středověkém malíři Giottovi.)

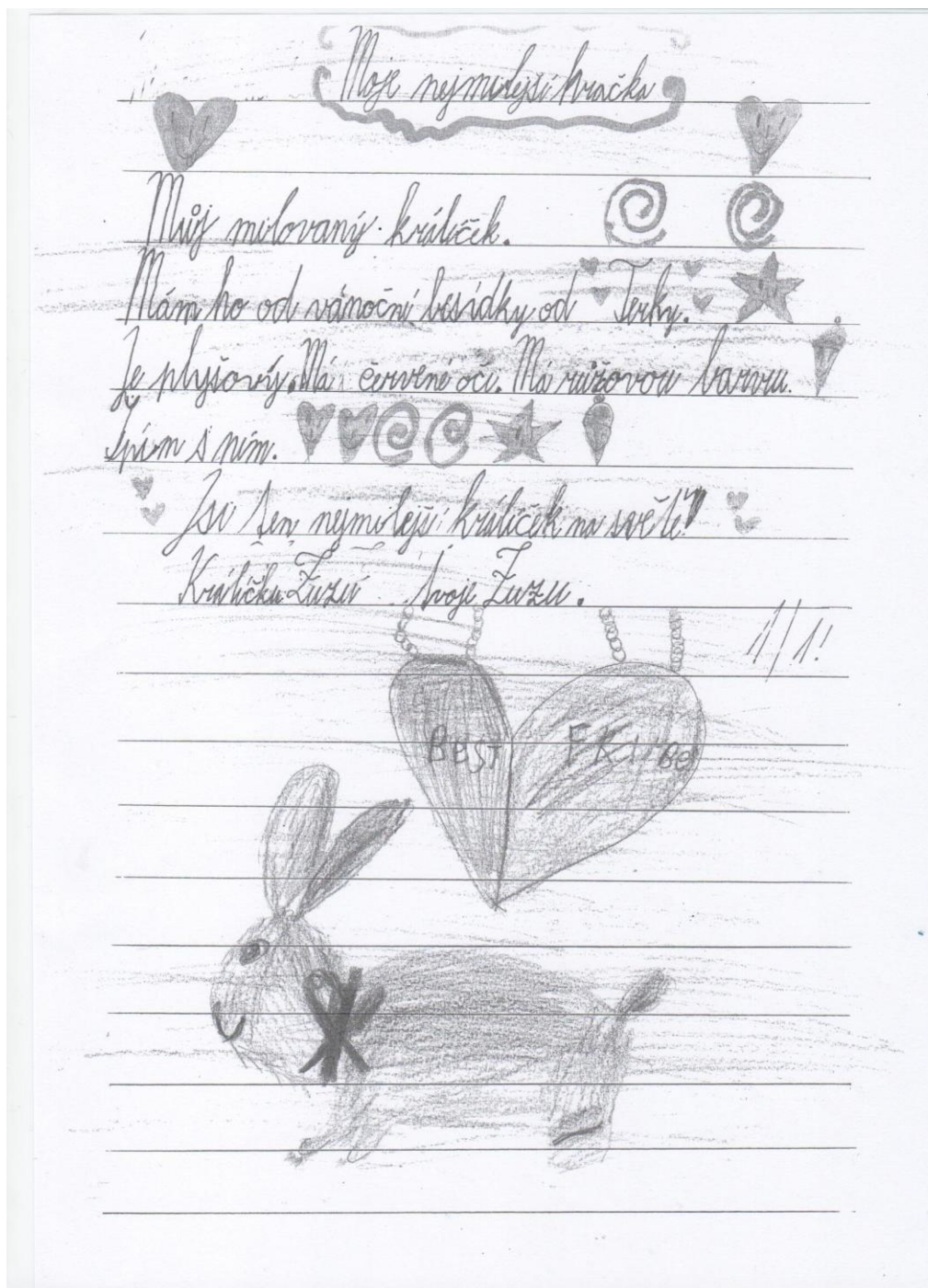
Příloha č. 5 Leden

(Tři králové – nuláčků bylo poněkud více.)

(Výstava lega, vlevo dva z mých nových, v jiných školách nešťastných chlapců, nyní dva z nejtvořivějších.)

(Povídání o tom kolik potřebujeme věcí a hraček, kolik plyšáků můžeme opravdu milovat? – 3.třída)

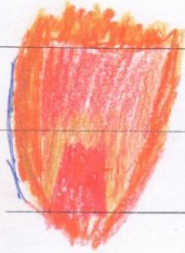
Jsem divoký, spalující

Jsem krásný jako světlá hvězda.

Dávám teplo.

Bez mě by nebyl žádný lid, vesmír.

Jsem ohně.

MATEJ

Jsem divoký a ohnivý
Jsem krásná máma, červená oranžová
slučí plameny. Dávám teplo
ale každý čího smrtelným požár
a pak může ho lid. Bez mě by
nebyli lidi protože by zamrzli
A kdyžby nezamrzli tak by se sta-
věku museli jíst svoje maso a brády
by umřeli

Jsem vzduch.

Jsem krásný, jsem živý, jsem
příhledný. Dávám život a
možnost létat ptákům.

Bez mě by nebyl život a
příjemný ránek.

Waska:

Voda

Jsem voda. Jsem krásná a klidná ale někdy
býs i velmi divoká. Dávám i beru život.

Bez mě by nebyl život.

Jsem oheň.

x Jsem krásný, silný, sliv, oranžový,
dřevoký, velký či malý a často
se našemu kvůli malosti.

Dávám Aplovašim domovům.

Bez mě by nebyl lid,

///

štěpán

Jsem země

Jsem krásná země

Dávám dřevo

Bez země by nebyl j Světadily, Čína, Česko,
Indie, Korea, Slovansky, Lírie, Norsko, Švédsko,
Nemecko, Lemský pobrch, jádro, oheň

ad.

///

Badatelské putování

1. Podepiš se....., zapiš celé datum.....
napiš, kolik je hodin.....
2. Splň všechna stanoviště, pořadí si můžeš zvolit
  - 1) Na dvouramenných vahách zvaž a zapiš hmotnost jednoho předmětu. Předmět:....., hmotnost.....
  - 2) Odměř a v mililitrech zapiš objem a) kelímku.....
b) hrnečku.....(Vodu nalij 1 cm pod okraj)
  - 3) Pásmem změř naši třídu na šířku, zapiš v cm.....
  - 4) Trojúhelníkem s ryskou změř délku svých prstů na jedné ruce,
(měř od středu kloubů), na druhou stranu obkresli ruku a do prstů zapiš v mm.
  - 5) Rozkládacím metrem změř délku....., šířku..... a výšku.....lavice, zapiš v cm.
  - 6) Krejčovským metrem změř obvod svého pasu a) se zataženým břichem....., normálně.....
  - 7) Zjisti kolik stupňů Celsia máme ve třídě na teploměru.....
  - 8) Pokus se na druhou stranu nakreslit dvouramennou váhu nebo odměrný válec se stupnicí.
3. Zapiš kolik je hodin..... a nakresli Smajlíka, jak se ti pracovalo.....

KONEC

POHÁDKA PRO JOHANKU ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V ZEMI DALEKÝCH OBZORŮ ŽILI ZVLÁŠTNÍ LIDÉ. BYLI TIŠÍ A KLIDNÍ. TITO LIDÉ BYLI JAKOBY PRŮHLEDNÍ, JAKOBY BYLI STVOŘENI Z KŘIŠŤÁLOVĚ ČISTÉ LÁTKY NA ZEMI NEZNÁMÉ. SLOVA, JAK JE ZNÁME MY, V TÉTO ZEMI NEJSOU POTŘEBA.

ŽILA ZDE I DÍVENKA JOHANKA. A TA MĚLA VZÁCNÝ DAR. NA KOHO SE PODÍVALA, TOHO SRDCE SE USMÁLO, A KDYŽ SE USMÁLA, VAŠE SRDCE SE ROZEZPÍVALO. LIDÉ V ZEMI DALEKÝCH OBZORŮ VĚDÍ, ŽE NENÍ PROSTOR ANI ČAS, A VĚDĚLA TO I JOHANKA. TITO LIDÉ ČASTO PŘICHÁZEJÍ K NÁM NA ZEM, ABY POTĚŠILI NAŠE SRDCE. A TAK PŘIŠLA I JOHANKA. A UŽ U NÁS ZŮSTALA. MOŽNÁ, KDYŽ BUDETE VELMI TIŠÍ A POZORNÍ, USLYŠÍTE PÍSEŇ, KTEROU ZPÍVÁ.

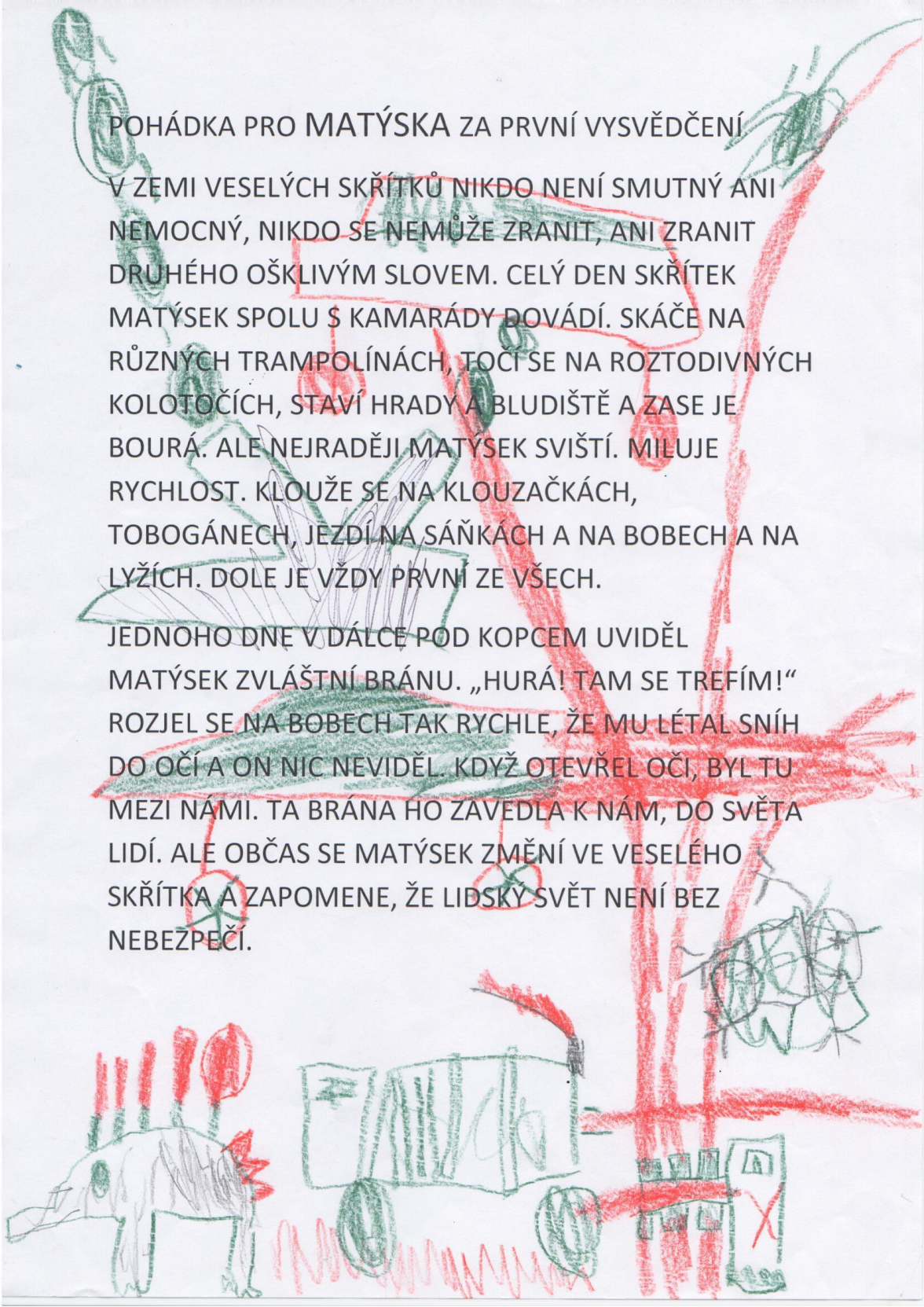
POHÁDKA PRO JÁCHYMA ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V ZEMI TRPASLÍKŮ ŽIL BYL TRPASLÍK JÁŠA. STEJNĚ JAKO OSTATNÍ TRPASLÍČCI SEDĚL NA BOBKU A KUTAL. BYLO TŘEBA TOHO HODNĚ VYKUTAT, A PROTOŽE PŘI KUTÁNÍ OBJEVUJÍ STÁLE NOVÉ A NOVÉ, MUSEJÍ TRPASLÍCI STÁLE POVÍDAT, O TOM, CO OBJEVUJÍ. A TAK TRPASLÍK JÁŠA PUSU NEZAVŘEL. TRPASLÍKŮM BYSTE ALE DĚTI NEROZUMĚLY, POVÍDAJÍ TOTIŽ TAK RYCHLE, ŽE BYSTE SI JEJICH POVÍDÁNÍ MUSELY NAHRÁT A PAK ZPOMALIT, ABYSTE TO ZVLÁDLY. A JAK TAK JÁŠA KUTAL, VYKUTAL JEDNOHO DNE PERO, NORMÁLNÍ PERO STABILO, CO S NÍM PÍŠÍ VE ŠKOLE DĚTI. „CO TO JE?“ PODIVIL SE JÁŠA, A ŽE NIKDO NEVĚDĚL, VYDAL SE DO SVĚTA. A CESTA HO ZAVEDLA AŽ K NÁM DO TŘÍDY. NETRVALO DLOUHO A Z TRPASLÍKA JÁŠI BYL JÁCHYM, A TEN BRZO ZJISTIL, ŽE PERO JE NA PSANÍ. JEN OBČAS JÁCHYM ZALITUJE. „ KDYBYCH BYL RADĚJI TO PERO NEVYKUTAL.“

POHÁDKA PRO ŠTĚPÁNKA ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

HODNĚ DALEKO, ŠIROKO A VYSOKO SE ROZLÉHÁ NEKONEČNÁ ŘÍŠE MOUDROSTI. TI, CO TAM ŽIJÍ, VĚDÍ VŠECHNO, CO UŽ LIDÉ VYMYSLELI, I TO, CO KDO VYMYSLÍ. KDOKOLIV CHCE NĚCO VĚDĚT, SOTVA NA TO POMYSLÍ, HNED VÍ ŘEŠENÍ. A V TÉ ZEMI ŽIL I ŠTĚPÁNEK. DLOUHO, DLOUHO, PO CELÉ VĚKY HO BAVILO KLÁST OTÁZKY. Z KAŽDÉ ODPOVĚDI MĚL VELKOU RADOST. ALE ČASEM SE STÁVAL, ČÍM DÁL SMUTNĚJŠÍM. NEDOKÁZAL PŘIJÍT NA NIC NOVÉHO, VŠE UŽ BYLO VYMYŠLENO, VŠE UŽ EXISTOVALO, NA VŠE BYLA ODPOVĚĎ. AŽ JEDNOU SE SMUTEK ZMĚNIL VE VZDOR A ŠTĚPÁN ZAKŘIČEL. „CHCI VYMYŠLET A PŘEMYŠLET A TVOŘIT A AŽ PAK CHCI ZNÁT ODPOVĚĎ! CHCI, ABY TO BYLA MOJE ZÁSLUHA.“ CO MYSLÍTE, DĚTI, KDEPAK SE OCITNUL? PŘECE NA ZEMI U LIDÍ. STÁLE NÁM TOHO ZBÝVÁ TOLIK K VYMYŠLENÍ A VYŘEŠENÍ. A TAK ŠTĚPÁNEK PŘIŠEL K NÁM DO TŘÍDY. ZATÍM SE MU TO ZDÁ LEHKÉ, PŘECE JENOM ŽIL V ZEMI MOUDROSTI CELÉ VĚKY, ALE PERO, TO JE NĚCO JINÉHO, TO TOTIŽ NIKDY DŘÍVE NEPOTŘEBOVAL. A TAK SI OBČAS ŠTĚPÁNEK POVZDYCHNE: „ TO JSEM NEVĚDĚL, ŽE SE TADY MOUDROST TVOŘÍ TAKÉ RUKAMA.“

POHÁDKA PRO MATÝSKA ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V ZEMI VESELÝCH SKŘÍTKŮ NIKDO NENÍ SMUTNÝ ANI NEMOCNÝ, NIKDO SE NEMŮŽE ZRANIT, ANI ZRANIT DRUHÉHO OŠKLIVÝM SLOVEM. CELÝ DEN SKŘÍTEK MATÝSEK SPOLU S KAMARÁDY DOVÁDÍ. SKÁČE NA RŮZNÝCH TRAMPOLÍNÁCH, TOČÍ SE NA ROZTODIVNÝCH KOLOTOČÍCH, STAVÍ HRADY A BLUDIŠTĚ A ZASE JE BOURÁ. ALE NEJRADĚJI MATÝSEK SVIŠTÍ. MILUJE RYCHLOST. KLOUŽE SE NA KLOUZAČKÁCH, TOBOGÁNECH, JEZDÍ NA SÁŇKÁCH A NA BOBECH A NA LYŽÍCH. DOLE JE VŽDY PRVNÍ ZE VŠECH.

JEDNOHO DNE V DÁLCE POD KOPCEM UVIDĚL MATÝSEK ZVLÁŠTNÍ BRÁNU. „HURÁ! TAM SE TREFÍM!“ ROZJEL SE NA BOBECH TAK RYCHLE, ŽE MU LÉTAL SNÍH DO OČÍ A ON NIC NEVIDĚL. KDYŽ OTEVŘEL OČI, BYL TU MEZI NÁMI. TA BRÁNA HO ZAVEDLA K NÁM, DO SVĚTA LIDÍ. ALE OBČAS SE MATÝSEK ZMĚNÍ VE VESELÉHO SKŘÍTKA A ZAPOMENE, ŽE LIDSKÝ SVĚT NENÍ BEZ NEBEZPEČÍ.

POHÁDKA PRO HONZÍKA ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V JEDNOM DALEKÉM SVĚTĚ, ŽIL BYL ZVLÁŠTNÍ TVOREČEK HONZÍK. BYL DOCELA MALÝ, MĚL DROBOUNKÉ TĚLÍČKO I NOHY A RUCE. VELKÉ MĚL JENOM OČI, TEN SVĚT BYL VELMI ZVLÁŠTNÍ, VYPADAL JAKO NEKONEČNÁ SKLÁDACÍ STAVEBNICE. VŠUDE SE TYČILY ROZTODIVNÉ VEŽE, JEZDILY TU VELKÉ I MALÉ STROJE, CHODILI TU ROBOTI NEJRŮZNĚJŠÍCH TVARŮ. VŠE SE NEUSTÁLE TVOŘILO A MIZELO, VZNIKALO A ZANIKALO, A VŠE SE POHYBOVALO A REAGOVALO PODLE VŮLE TOHO MALÉHO TVOREČKA. STAČILO, ABY SE PODÍVAL, A NEKONEČNÁ STAVEBNICE SE SKLÁDALA DO ÚŽASNĚ PROPOJENÝCH, SLOŽITĚ FUNGUJÍCÍCH KONSTRUKCÍ. AŽ JEDNOU SE TVOREČEK HONZÍK NA SEBE PODÍVAL DO ZRCADLA, DLOUHO SI HLEDĚL DO VELKÝCH OČÍ, AŽ MU NAKONEC UKÁPLA VELKÁ SLZA. UŽ NECHCI BÝT SÁM, UVĚDOMIL SI HONZÍK NAJEDNOU. ZAVŘEL OČI, A KDYŽ JE OTEVŘEL, BYL MEZI NÁMI V NAŠÍ TŘÍDĚ. A UŽ TU S NÁMI ZŮSTAL. ALE I V OBJETÍ MAMINKY A TATÍNKA OBČAS ZAPOMENE A ZAČNE V DUCHU TVOŘIT SVŮJ SVĚT BEZ LIDÍ.

A child's drawing in crayons. The background is filled with blue scribbles representing a sky or water. On the right side, there is a large, bright yellow sun with radiating lines. In the center, there is a girl with long, reddish-brown hair, wearing a purple top and a brown skirt. She has her arms outstretched. On either side of the girl are green trees with brown trunks. At the bottom of the drawing, there is a green grassy area. The text is overlaid on the drawing.

POHÁDKA PRO KLÁRKU ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V ZEMI HODNÝCH LIDÍ ŽIJE MALÁ HOLČIČKA KLÁRKA. V TÉ ZEMI SE VŠICHNI MAJÍ RÁDI, POMÁHAJÍ SI, PĚKNĚ SI NASLOUCHAJÍ A NEJVĚTŠÍ RADOST JIM DĚLÁ, KDYŽ MOHOU POTĚŠIT NĚKOHO DALŠÍHO.

V TÉ ZEMI SE BOJÍ JEN JEDNÉ VĚCI. MAJÍ STRACH Z TOHO, ABY NEUDĚLALI NĚCO ŠPATNĚ, CO BY NĚKOHO DRUHÉHO ZARMOUTILO. V TÉ ZEMI JSOU DĚTI TAK HODNÉ, JAKO JEJICH MAMINKY A TATÍNKOVÉ. NAŠE MALÁ KLÁRKA ALE NENÍ ŠTASTNÁ. „MAMINKO, PROČ MUSÍM MÍT STRACH?“ PTÁ SE KLÁRKA. „VÍŠ, KLÁRKO, TO JE NEJTĚŽŠÍ NA SVĚTĚ, NEMÍT STRACH. VÍM O JEDNOM SVĚTĚ, KDE JE PLNO STRACHU, ALE KDE SE ZÁROVEŇ MŮŽEŠ NAUČIT, JAK HO PŘEKONAT. ALE JÍT TAM DOKÁŽOU JEN TI NEJODVÁŽNĚJŠÍ. CHCEŠ TAM OPRAVDU JÍT, DCERUŠKO MOJE?“ ZEPTALA SE MAMINKA. „JÁ TO DOKÁŽU,“ ŘEKLA KLÁRKA. A TAK MAMINKA ZAVOLALA ANDĚLÍČKA A TEN KLÁRKU DOPROVODIL AŽ K NÁM DO TŘÍDY.

JEN OBČAS KLÁRKA ZATOUŽÍ PO SVÉ ZEMI, ALE PAK SE USMĚJE A ŘEKNE SI „JÁ TO DOKÁŽU, MAMINKO.“

POHÁDKA PRO KLÁRKU ZA PRVNÍ VYSVĚDČENÍ

V ZEMI VYSOKÝCH SILNÝCH, KRÁSНЫХ STROMŮ ŽILY I STEJNĚ KRÁSNÉ DÍVKY. BYLY RYCHLÉ JAKO LAŇKY, HBITÉ JAKO LASIČKY A NESPOUTANÉ JAKO VÍTR, KTERÝ JIM VLÁL V DLOUHÝCH TMAVÝCH VLASECH. BYLY TAK PLNÉ RADOSTI A SÍLY, ŽE SE ROZEZPÍVAL CELÝ LES, KDYŽ SE PROHÁNĚLY NA SVÝCH KONÍCH. V ÚCTĚ A LÁSCE PEČOVALY DÍVKY O VŠECHNY TVORY TOHOTO LESA.

A V TÉTO ZEMI ŽILA I KLÁRKA. BYLA TO ZATÍM MALÁ HOLČÍČKA, A BYLA VELMI ZVĚDAVA. A TAK SE STALO, ŽE NA SVÉM KONI DOJELA AŽ NA KRAJ ZEMĚ VYSOKÝCH STROMŮ. UVIDĚLA TAM ZVLÁŠTNÍ TVORY, BYLI TO KLUCI OD NÁS ZE TŘÍDY. KLUCI ZROVNA PO SOBĚ STŘÍLELI Z DŘEVĚNÝCH PISTOLEK, VÁLELI SE PO ZEMI A STRÁŠNĚ KŘÍČELI. KLÁRKA SE ANI NA CHVÍLI NEROZMÝŠLELA A PUSTILA SE DO HRY S NIMI. MĚLA VELKOU RADOST, ŽE KONEČNĚ POZNALA NĚKOGO, S KÝM JE TOLIK ZÁBAVY. A TAK SI ZAPLETLA SVÉ DLOUHÉ TMAVÉ VLASY A ZŮSTALA U NÁS VE TŘÍDĚ S TĚMI PODIVNÝMI KLUČÍČÍMI TVORY.

(Pohádky jako povídání k vysvědčení. Děti si je v první třídě dokreslily dle své fantazie. Pak jsme je svázali do knihy, tu svou si každý odnesl domů. V první třídě jsem měla devatenáct dětí z nich dvě Klárky, další pohádky mám u sebe..)

Pohádka pro třetíáky, tak trochu pokračovací

Milé děti, někdy se mi zdá, že existuje mnoho světů, skoro tolik, kolik je lidí na světě. A občas, když je krásný den a andělé mě vedou za ruku, potkám někoho, kdo zná ten můj. To pak se naše oči rozzáří radostí, protože si můžeme povídat o domově. A je také mnoho dní, kdy mluvím, ale uši ostatních jsou zavřené a oni nerozumí mým slovům, hádají se o slovíčka a jejich oči těkají a oni spěchají, aby už byli jinde. A občas je i den, kdy potkám někoho plného strachu, kdo na mě začne být zlý. Občas je těžké žít u nás na světě.

Ale co, rozhodli jsme se přijít, tak se radujme!

Vzpomínáte si ještě, jak jste přišli k nám do první třídy? Z různých zemí nezemí, co vás sem přilákalo? Tak dobře poslouchejte, protože pohádka právě začíná.

Žila, byla jedna malá kačenka. Plavala si pomaloučku po rybníčku a v klidu pozorovala vážky. Vy už víte, děti, že se rozhodla stát se holčičkou, ale nevíte, jak moc je někdy těžké zrychlit a

uklízet. Třeba, až se **Kačenka** u nás všechno naučí, bude si v klidu a pomaloučku přemýšlet a bádát, a už teď se těším, protože to bude velkým darem našemu světu.

Johanka k nám přišla z kouzelné země křišťálových lidí. Lidé, kteří přišli z lásky, to nemají na Zemi jednoduché. A tak se Johanka toho musí hodně učit. Třeba mluvit hlasitěji a hádat se s Ivankou. Ale vždy ji nejvíce bude bavit zpívat krásné písně, přednášet básně a hlavně číst příběhy, které jí svou něhou připomínají domov. Jen občas přemýšlí, k čemu lidem může být dobrá matematika.

Eliášek k nám přišel s černým pírkem v dlani. V zemi barev, odkud pochází, nebyla černá ani bílá barva, nebylo tam dobro ani zlo, jen nekonečné možnosti spojení nádherných barev. Není lehké žít na Zemi, kde je tolik černé. Jen se, děti, podívejte v zimě kolem sebe. Kolik lidí chodí v černých kabátech a ani kouska barvy jejich duše nevidíte, tak jsou do černé zahalení. A tak i Eliáška musí jeho maminka držet dál od černočerných příběhů a černočerných strašidelných obrázků a udržovat jeho světlo všech barev stále čisté.

Klárka přijela na svém koni až na kraj lesa a odvážně se vrhla za zábavou. A to jí zůstalo. Radost a energie. I když jí to někdy s ostatními dětmi nepřipadá jednoduché. Ještěže jí z hlubokých lesů zůstala i touha být sama s knížkou soustředěná ve světě dobrodružství.

Trpaslík **Jáša** vykutil pero. „A to jsem neměl dělat,“ říká si od té doby. Už mu lépe rozumíme, i když to ještě připomíná trpasličtinu, však víte, ta neslušná trpasličí slova..Také někdy přestane pro sebe si povídat a čte a čte, je to bezva propadat se stále do nových příběhů. „Proč vlastně ve škole nepíšeme na počítači?!“ vrtá ale Jášovi pořád hlavou.

Zavřete sněhovou vločku do třídy a posadte ji do lavice... Je toho tolik, co si dospělí myslí, že mají děti umět, a ty nekonečné vyplňovací sešity.. Ještěže je venku krásná zima a tolik možností, co dělat. A brzo bude zase sněžit! Raduj se a směj se, krásná bílá **Aničko**, ať nám neroztaješ!

Holčička – pidiholčička **Zuzanka**, to neměla vůbec lehké. Ale protože ji k nám na Zem přivedla opravdu silná myšlenka, dostala také hodně síly, aby všechno zvládla. Myslím, děti, že už udělala tolik práce, že to mnoho dospělých nezvládlo ani za celý život. Mám z tebe velkou radost, pidiholčičko!

U andílků v nebi není žádný strach a stejně jako v Eliáškově zemi, tam není černá barva. A tak to mají děti přišlé od andílků na Zemi moc těžké. Stejně jako naše milá **Terezka**.

Potřebují bezpečný úkryt u svých rodičů a velkou ochranu dospělých, dokud i zde nezačnou zářit, ale pak už vědí, proč přišli, a mohou se radovat.

Pokud přijdete ze Země hodných lidí k nám na Zem, dlouho jen nevěřičně koukáte, můžete začít bojovat proti všem nespravedlnostem, můžete se snažit dělat vše, co nejlépe dokážete, nebo se můžete začít bát, a ve strachu se ztratit. **Klárka** je moc statečná holčička, ta se neztratí. A mně je velkou ctí, že přišla k nám a v sobě přinesla čistotu v každé myšlence.

Je toho hodně, co se musí **Štěpánek** naučit. V Říši moudrosti, už vše bylo v dobru vymyšleno, tady na Zemi jsou myšlenky moudré smíchané s těmi docela hloupými a lidé je už ani od sebe nedokáží odlišit, a nejhorší je, že i ten nejchytřejší člověk na Zemi se někdy chová jako hlupák a svými slovy ubližuje. Nebo se nad ostatními povyšuje. A tak se Štěpánek učí, že jsou dva druhy moudrosti, moudrost v hlavě a moudrost v srdci.

Pokud byste přišli z takové země jako **Honzík**, potřebovali byste hodně času k pochopení našich pravidel. A také hodně odvahy a vytrvalosti. A ty zas Honzík má. Je mi velkým potěšením být s vámi, malý pane, protože vaše srdce je velké, stejně jako úžas ve vašich očích.

Adámek k nám přišel ze zvědavosti, chtěl prozkoumat Zemi s jejími vůněmi, chutěmi, zvuky a krásou. Je toho tolik k objevení a tolik je cest..., a tak si vybral nejveselejší a nejsvobodnější maminku se spoustou brášek a v srdci si přinesl svobodu jít kamkoliv ho vůně zavede.

V kraji veselých trpaslíčků nikdo nikam nespěchá, nikdo po sobě neuklízí a nikdo nepřemýšlí o budoucnosti, dokonce tam budoucnost ani nemají. Dokonce trpaslíčci nemají ani maminky, co by je nutily jíst nebo spát uprostřed rozehrané hry. A tak si, děti, umíte představit, jak těžké bylo pro **Jonáška** přijít do naší třídy. Vůbec nechápe, proč si raději celý den nehrajeme, vždyť přece všechno, co se učíme, je tak snadné.

To **Ondrášek** věděl, proč k nám do první třídy přijít. Chtěl se učit a být nejlepší a možná jednou i užitečný tým, co se naučí. Ale jak být nejlepší, aby všichni ostatní nebyli horší? A tak se Ondra rozhodl dělat vše, jak nejlépe umí sám pro sebe, a ostatní můžou být také nejlepší sami pro sebe a dělat to nejlepší, co dokážou. „To je bezva“, řekl si Ondra, „že mám lavici jen sám pro sebe!“

Když žijete v tmavém lese daleko od lidí, toužíte po lidech, chcete být s nimi a dát jim všechnu lásku, co máte. Ale je nad slunce jasné, že občas těch lidí na vás bude moc. A také jejich přání, tolik byste chtěli všem vyhovět, všechno splnit, ale je toho prostě moc. A tak i **Kubík** občas zalezle zpátky do jeskyně, aby vás za chvíli objal a potěšil jako zářící sluníčko.

V Zemi veselých skřítků nelze nikomu ublížit. Celý den jenom divočíte a skáčete salta a ihned realizujete všechny své nápady. Není lehké odtud přijít k nám do země pravidel. Ale **Matýsek** chtěl zkusit všechno, i když tou branou projel trochu omylem. „To jsem nevěděl, že to bude tak těžké“, povzdychl si Matýsek. „Tak těžké naučit se neubližovat druhým svými neuváženými slovy a nápady.“ A víte, že to Matýskovi moc sluší, když zvážní a přemýšlí o tom? A víte, že s každou myšlenkou na druhé se Matýsek učí to nejtěžší, myslet na druhé, mít rád.

Z divokých černobílých krajů vznešených bojovníků k nám na začátku druhé třídy přišla **Magda** - bojovnice dobra. V té zemi jsou lidé dobří a lidé zlí. A stále spolu bojují. A svá vítězství bujaře oslavují a bojovníků na obou stranách si nesmírně váží. U nás na Zemi (i ve třídě) to ovšem není tak jednoduché. Zlo se převléká za dobro, co je dobré pro jednoho nemusí být dobré pro všechny, a aby toho nebylo málo, z lidí dobrých se někdy stanou lidé zlí a lidé zlí často dospějí k moudrosti a prosí za odpuštění. A skoro ve všech je dobro propleteno se zlem tak, že někdy člověku vládne jedno, podruhé druhé. A tak Magda bojuje, jen někdy neví, na jaké je vlastně straně.

To **Evelínka** k nám letos přišla z úžasné Země věčně malých dětí. Ta země je plná skákacích balónů, houpaček, klouzaček a kolotočů. Tolik roztodivných prolézaček a domečků a obřích trampolín nikde nenajdete. Nikdo tu nepotřebuje lavičky k odpočívání, všichni se tu pohybují běháním, hopsáním a poletováním. A tak, prosím, Evelínce odpusťte, pokud při vyučování najednou vyskočí, a neztejte se na ni, že pořád rychle mluví a dokola všechno opakuje. Nezapomeňte, že v Zemi malých dětí žádní dospělí posedávající na lavičkách a napomínající děti prostě nebyli.

Je to zvláštní, ale **Bertík** a **František** k nám přišli ze stejné země. Ze země Fantazie. V této zemi přicházejí nápady jeden za druhým. Pokud se vám nějaký zalíbí, hned ho můžete zrealizovat, všechno si hned můžete vyzkoušet, zažít, vyrobit, a z vašich nekončících nápadů se radovat s ostatními. Lidé, kteří přijdou k nám z této země, bývají občas moc smutní. To si

pak lehnou, nemluví a vypadají, že nemají žádnou energii. To proto, že fantazie v nich pláče. Stává se to tehdy, pokud na ně přespříliš tlačí školní rutina a omezující pravidla.

Koncem druhé třídy k nám přišel také **Matěj**. Všechn život na jeho planetě se tvoří prostřednictvím vyprávění příběhů. A ty příběhy se stávají skutečností zároveň s jejich vyslovením. Svými slovy tu můžete tvořit příběhy láskyplné i děsuplné. Matěj ale nejradši tvoří příběhy legrační. Matěj mluví stále. Tak se na něj nezlobte, když občas zapomene, že není na své planetě, a tvrdí vám, že příběh, který vypráví, se také stal.

Lukášek k nám přišel z velmi vzdálené malinkaté planetky. Podobných planetek je mnoho a mnoho. Na každé žije jenom jedna maminka a jeden táta spolu se svými dětmi. Radují se spolu z krásné přírody, rostlin a zvířat a vyprávějí si pohádky. Znají se tak dobře, že spolu ani mluvit nemusejí, a kdykoliv se můžou obejmout. Chce to velkou odvahu přijít k nám z této krásné planetky, a chce to dlouhý čas pozorování, než pochopíte slova a činy tolika různých dalších lidí. A tak se na Lukáška nezlobte, pokud vám nedokáže pohotově odpovědět nebo udělá něco, čemu nerozumíte.

A tak milé děti tolika různých světů vyrůstajte do krásy své jedinečnosti. A kdybyste se náhodou občas cítili být lepší než druzí, poděkujte, prosím, za své schopnosti, a rozvíjejte je jako vzácný dar, ale s druhými se neporovnávejte. Vzpomeňte si jen, že každý přicházíme s jiným nadáním a každý máme jiný důvod, proč jsme sem přišli, i kdyby tím důvodem bylo jenom se RADOVAT.

Příloha č. 6 Únor

(Pátáci a jejich učitelé na plese, ta nejkrásnější z dívek je má dcera—celoškolní akce.)

(Stužkování prvňáčků na plese - celoškolní akce.)

Příloha č. 7 Březen

(Než si chleba upečeme, je třeba pořádně pracovat – Toulcův dvůr – 3.třída.)

(Odpoledne s Andersenem v naší třídě, vzadu náš strom – 3.třída.)

Moje cesta na svět

Jmenuji se: Mareš

- Ve kterém státě a městě jsem přišel na svět?
- Ve které porodnici?
- Jaká jiná jména měli rodiče připravená?
- Kolik jsem měřil? Kolik jsem vážil?
- Jaké jsem říkal první slabiky?
- Jaká jsem říkal první slova?
- Kdy jsem začal lézt? A kdy chodit?
- Napiš nějakou legrační historku ze svého raného dětství.
 V mém 6. měsíci jsem jel v korbě na kočárku. Mámou vyběhala pohrombe mý, a vyklepila mě s korbíčkou na smek a ja jsem přestl spal.

Moje cesta na svět

Jmenuji se: Klára Mikulová

- Ve kterém státě a městě jsem přišel na svět?
- Ve které porodnici?
- Jaká jiná jména měli rodiče připravená?
- Kolik jsem měřil? Kolik jsem vážil?
- Jaké jsem říkal první slabiky?
- Jaká jsem říkal první slova?
- Kdy jsem začal lézt? A kdy chodit?
- Napiš nějakou legrační historku ze svého raného dětství.
 1. Když jsem vešla do koupelny a začala jsem mýlit.
 2. A v Itálii jsem vypila jark na hřadbi.
 3. Když mi byl rok uměla jsem lezt a chodit, ale neuměla jsem sedet.

Příloha č. 8 Duben

(Celoškolní projekt Semínko – pokusy se semínky.)

(Obrázek ke knize Muž, který sázel stromy – projekt Semínko.)

(Grafický list k projektu Semínko.)

(Obrázky k relaxační pohádce z projektu Semínko.)

KAMARÍD

ONDRA

KAMARÁD *Klárka Pav*

Moji kamarádi: *Račka, Klárka, Johana, Měšková, Magda, Křiváková, Tereza, Šubertová*

Pracovní list pro žáky č. 4

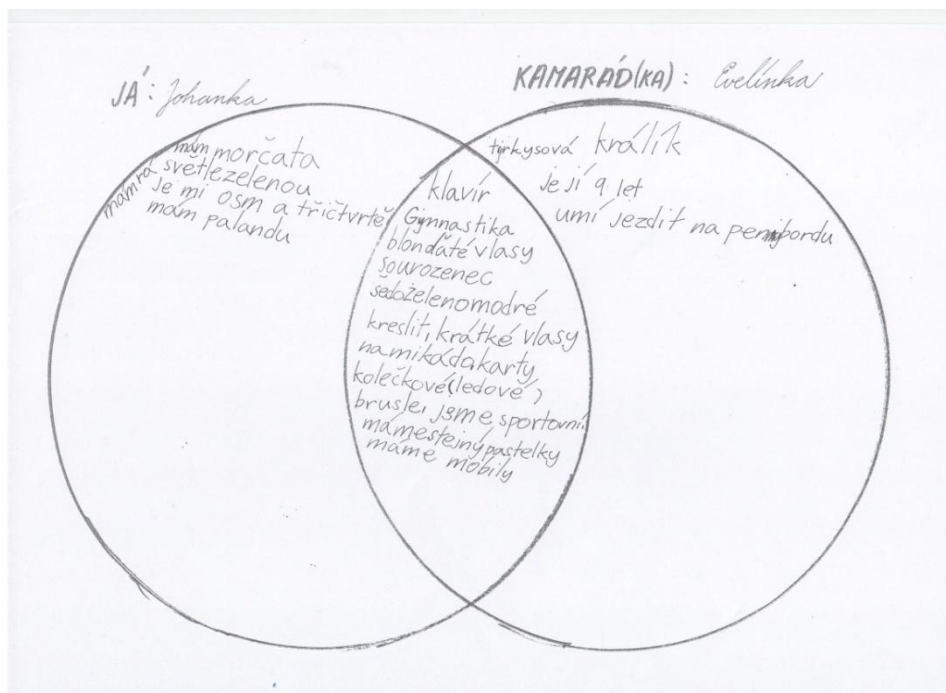
	JÁ	KAMARÁD
Jméno:		
Oblíbená pohádka:	<i>Čilní smutná princezna</i>	<i>Hejdi, šiváček z lesa</i>
Oblíbené zvíře:	<i>koně, psi</i>	<i>koně, morčák</i>
Oblíbené jídlo:	<i>křeháček, pšena</i>	<i>masíček</i>
Oblíbená knížka:	<i>Čarová pohádka</i>	<i>Hejdi</i>
Zájmy, koníčky:	<i>šití, malování, čtení</i>	<i>malování, hraní na káru</i>
Oblíbená barva:	<i>šedá, žlutá</i>	<i>světlá modrá, zelená</i>
Oblíbený předmět ve škole:	<i>prvouka</i>	<i>česlina</i>
Co ještě máme společného:	<i>hraní na káru</i>	<i>hraní na káru</i>

C
2.7

Opravdový kamarád:
ANO *nezradí, málo, neublízí mi, pomáhá mi, hraje se*

NE

(Hledáme, v čem se lišíme, co máme společné.)

ROZBOŽSTVNÍ A SOCIÁLNÍ VÝCHOVA Dítě „Poradíš sám sobě“

DOTAZNÍK PODOBNOSTI Evlínka

Která zvíře je jako ty?
Mys, klokan

Proč?
protože, skáču

Která ovoce je jako ty?
kivi, banán

Proč?
banán protože jsem chebna
kivi protože mám a jsem na
stromě

Jaké číslo je jako ty?
8, 9

Proč?
číslička protože se pořád tak krouhím
jednička protože umím číst

Jaká pohár je jako ty?
výhr, dělá, mlha, sněhová koule, mlha

Proč?
protože jsem každý den jiná

Která květina či rostlina má v jobě něco, co ti je podobné? V čem tato podobu spočívá?
sedmikráska

Svět pro děti • 01 MATERIAL 5

Pracovní list pro žáky č. 1

(Přemýšlení o tom, co se nám na sobě líbí – 3.třída.)

Vymaluj všechny holky červeně a všechny kluky modře.

Nuda, co?? Takhle by svět vypadal, kdybychom byli všichni stejní.

Vymaluj, jak chceš.

Svět je parádní právě proto, že nic není stejné.

ÚKOL

REZERVA - Své je parádní právě proto, že nic není stejné.

ČTENÍ

TVŮRČIVOST

SPOLUPRÁCE

OSVĚDČENÍ

OPRAVA

PRACOVNÍ LIST

PRO ŽÁKY Č. 1

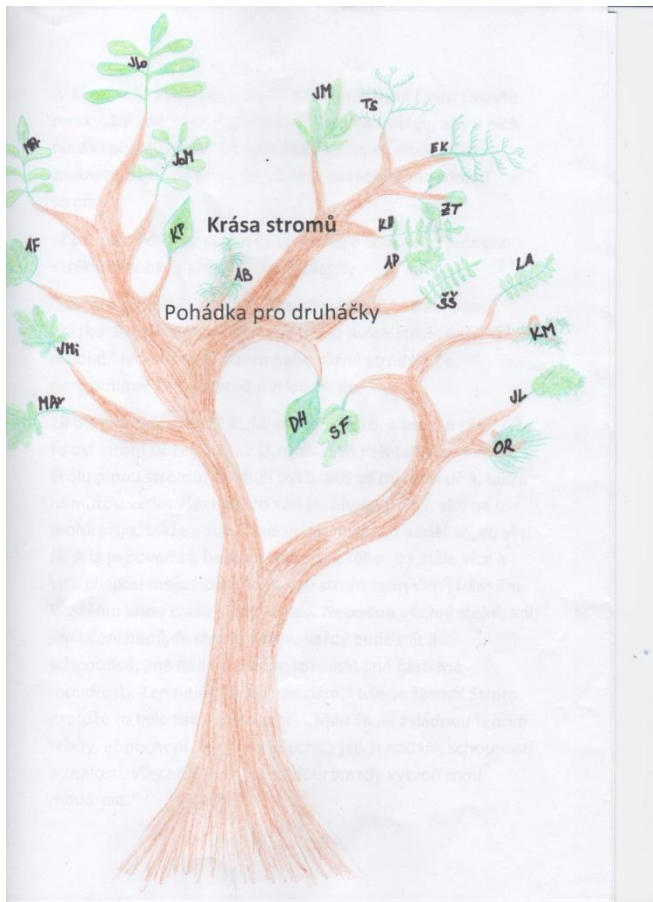
(Pracovní list, se kterým jsme pracovali, když jsme si uvědomovali stejnost a rozdílnost, řád a chaos – 3.třída.)

(Velikonoční bohoslužba v kostele U Jákobova žebříku.)

Příloha č. 9 Květen

V zemi, kde jsou hvězdy daleko a slunce bývá často zakryté mraky, žijí lidé, kteří nehledí tak často na hvězdy, aby v nich hledali poselství, ale ti z nich, kteří se umějí dívat a číst znamení, se už od pradávných dob obracejí k moudrosti stromů.

V tom kraji dětem vyprávějí pohádku o tom, jak z jednoho vznikly mnohé a přesto jedním zůstaly.

Zavřete teď oči, děti, a představte si STROM.. Dám vám otázku: Řekněte mi, představili jste si jeden strom nebo mnohé? Jeden stejný strom nebo různé stromy? Že nerozumíte? Pak pozorně poslouchejte.

Žil byl jednou jeden STROM, prostě strom, a ten byl sám. A že to byl strom učitel, řekl si: „Co kdybych měl takovou lesní školu plnou stromů! Ó, chtěl bych, aby se mí žáčci učili, takže nemůžou vědět všechno, co vím já. Ale také chci, aby na to mohli přijít, takže v sobě budou mít možnost vědět to, co vím já. A já je povedu a budu se radovat z toho, jak stále více a více chápou moje slova.“ A pak se strom zamyslel: „Dám jim každému jinou krásu a jiný

vzhled. Nebudou všichni stejní, ani jim učení nepůjde stejně rychle, každý bude mít jiné schopnosti, jiná nadání a bude rozumět jiné části mé moudrosti. Ten nejtěžší úkol jim dám“, tiše se zasmál Strom, protože to bylo tak jednoduché. „Mou školu zvládnou teprve tehdy, až pochopí, že pouze všechna jejich nadání, schopnosti a znalosti, všechna jejich krása dohromady vytvoří mou moudrost.“

A že měl Strom velkou radost ze svého nápadu, pustil se hned do práce. Nejprve si představil Jedli, krásnou, rovnou a vysokou, s hustou korunou. Představil si ji jako krásnou tmavovlasou dívku Klárku a dal jí do vínku vznešenost, pečlivost a cílevědomost, dal jí schopnost poradit si i se zdánlivě neřešitelnými problémy, ale vždy po svém.

Pak si představil houževnatou, cílevědomou, vytrvalou borovici. Představil si ji jako kluka Ondru a dal mu velkou touhu vyniknout a také pracovitost, aby se mu to podařilo. Také schopnost rychle se rozhodovat a riskovat, a pro radost mu dal mnoho přátel.

A pak jeho srdce zazpívalo velikou radostí a stvořilo Topol, a dívence Klárce dal ty nejkrásnější vlastnosti. Aby potěšila svět, dal jí schopnost konat nezištné dobré skutky, být vždy oporou přátelům, dal jí obětavost, spolehlivost a neskonalý půvab, a dal jí srdce toužící po volnosti.

Když si představil další strom, silný a krásný Cypřiš, rozesmál se. Bude to Eliáš a Terka, děti s vzácnou povahou, neboť se dokážou velmi těšit ze života, nikdy neztratí optimismus, svobodní se nechají unášet životem a s lehkostí budou tvořit svůj díl krásy.

Pak ho napadly jiné vlastnosti, touha po dobrodružství, zvědavost, netrpělivost, a vtělil je do pevného, urostlého a vzácně krásného stromu Cedru, Adama. A přidal mu i odpor ke lžím a přetvářce a věčný optimismus.

Chtělo by to trochu ženskosti, zamyslel se Strom, a tak vyrostla Vrba Zuzka, tajemná, citlivá a upřímná, rychle a chytře reagující na všechny problémy, hluboce prožívající své city, ale i, jako mnohé ženy a vrby, stromek vynucující si pozornost, pokoušející se manipulovat lidmi. „Ó, to se mi povedlo, potěšil se Strom, Vrba mi skvěle rozehraje učební lekce.“

„A přidám do své lesní školy pořádnou dávku energie a vytrvalosti,“ rozzářil se Strom. „Držte si klobouky!“ Vyrostly tu hned tři Jeřabiny, Kačka, Leoš, a Štěpán. A dal jim do vínku obětavost a skromnost, touhu pomáhat druhým i umělecké nadání a ozdobil je křehkou něžnou krásou.

Když byl Strom hotov, rozhlédl se po všech stromech, prohlédl si jejich listy a plody, kriticky prozkoumal jejich koruny i kmeny, zkontroloval kořeny. A rozhodl se ozdobit svůj les stromem silným a nádherně zbarveným, hrdým a elegantním Javorem Honzíkem. Ty budeš tvořit svým nadšením, svou fantazií a obrazotvorností, budeš strom originální a inteligentní.

„A na kraj své lesní školy zasadím tři statné, nepřehlédnutelné, sebevědomé stromy,“ pomyslel si. A v tom okamžiku začaly k nebi růst tři Ořešáky – Jáchym, Matyáš a Jonáš. „Budou růst na kraji, samostatně a nezávisle, pracovat bez ohledu na druhé, budou plánovat a dosáhnou úspěchu a bohatství,“ pomyslel si Strom. „Ať každý, kdo sem přijde, je obdivuje a užije si setkání s nimi.“

A aby vyrovnal silnou mužskou energii, rozkvetly opodál dva Kaštany, Johanka a Magda. A s vůní jejich květů se začala šířit do okolí neobyčejná citlivost, ochota vždy pomoci slabším a bojovat za ně proti všemu, touha poznat spravedlnost a odhalit všechna příkoří a přetvářku.

Pak strom dlouho přemýšlel, díval se a vnímal všechny vlastnosti, schopnosti a dary, které byly přítomné v jeho stromech, a rozhodl se přidat k nim přizpůsobivost, svědomitost, pořádkumilovnost a trochu váhavosti a nedůvěřivosti a trochu strachu. A vyrostly tu dva Habry Kuba a Anička.

„Ale co, byl to dlouhý den, co kdybych si poslední stromek dal jen tak pro radost.“ A už se na svět smál Bertík, Fíkovník. „Ať každý, kdo bude v tvé blízkosti, pocítí a prožije s tebou tvou bezstarostnost a radost, jako já,“ pomyslel si Strom. „A k tomu ti dávám smysl pro humor, originalitu a nezávislost v myšlení, inteligenci a cílevědomost.“

„Tak, stromky moje milé,“ rozloučil se s nimi Strom, „pěkně si tu rostte, nehádejte se, buďte k sobě pozorní a pěkně si pomáhejte s učením. Všechno vidím, tak nezlobte!“ A Strom šel odpočívat.

Myslíte, děti, že si stromy navzájem pomáhaly, radily si, hladily se větvemi a usmívaly se na sebe? Chválily se a oceňovaly si navzájem své nápady a nechávaly každému prostor, aby mohl do krásy růst? Nebo se strkaly a hádaly a utiskovaly malé slabé stromečky, šlapaly si po větvích a lezly po sobě, aby byly výš než druzí?

Já vám to prozradím. Každá pohádka má dobrý konec, i když to chvíli trvá, a tak i u nás, v naší lesní škole, stromečky dělají svému učiteli radost, i když ještě, stejně jako vy, děti,

občas zazlobí, protože vědí to opravdu důležité, v srdci totiž pochopily, že jsou jedním, i když mají mnoho různých jmen.

A tak, děti, ještě jednou. Zavřete oči a představte si STROM. Co vidíte?

(Charakteristiky dětí jsem podle dat narození hledala v Keltském stromovém kalendáři.)

Celoškolní projekt les v loňském roce

Do lesa vede tajemná brána,
a když se do ní podíváš,
dřív než se ve snu dočkáš rána,
poklady vzácné na dlani máš.

Ne každý smí bytosti lesa uvidět, ne každý rozumí řeči stromů, ale stojí za to se o to alespoň pokoušet stále znovu a znovu.

A jelikož milovat můžeme jen to, co poznáme, vydali jsme se poznávat stromy. A nejlépe se stromy poznávají v lese, tedy pokud jste docela malý školák a raději na svět saháte a koukáte, než o něm čtete.

Prvnáčci se pustili do stromologického bádání hned v září při putování s Ferdou. Ve třídě jsme si pak vytvořili vlastní strom z opravdického listí. Emě se tak vydařil, že na něj do třídy přilétly dvě nové sovy, jedna sova listovo-šiškově bodláková si sedla na strom, druhá stále létá v povětří. Brzy se ještě vydáme prozkoumat sad, podle nezávislých zdrojů zde vyrostla jabhrutřešslíva meruňkovišňová, včas vás budeme informovat.

Druháčci se vydali prozkoumat stromy u Saši na zahradě a háj v Roztokách u Prahy. Byl krásný větrný den, listí padalo tak hustě, že jsme se radovali z toho, že sněží. Sbírali jsme ty

nejkrásnější listy, a stále jsme nacházeli krásnější. Položili jsme dárek ke stromu, který se nám nejvíce líbil, a obkreslili si jeho kůru na památku. Ve škole jsme zkusili pro strom napsat básničku. Povídali jsme si o tom, co všechno nám dává les a úspěšně zvládli několik zábavných pracovních listů. Každý jsme si vybarvili jednoho lesního skřítku a vymysleli jsme mu nejen jméno, ale i to, proč se tak jmenuje, kde bydlí a co má nejraději k jídlu. Ve skupinách jsme si zahráli na veverky, lišky, zajíce a ježky. Kreslili jsme je, hledali informace, ale i vymýšleli básničky a hry, které si naše zvířátka nejraději hrají. A až k nám do třídy přijdete, podívejte se i na náš velký strom, má nové obyvatele.

Spolu se třetíky byste se vydali na úžasnou výstavu Les. Přivítala nás velmi milá paní a zavedla nás do síně s krásným stolem z vykotlaného ležícího stromu a povídala si s námi. Dala nám nahlédnout do pracovny svého dědečka, lesního ze začátku minulého století. Na chodbě jako v kmenu stromu jsme si vysvětlovali čtení z letokruhů. Kmenem jsme doputovali ke stromové studánce, za rohem byly ptačí budky s hmatovým poznáváním, tunýlkem jsme se octli v pohádce, kde jsme se sesedli uvnitř stromu a bádali. Všimli jste si, že máme na prstech také letokruhy? A najednou jsme byli v hale, kde z 15 km papíru stál ohromný strom, všichni jsme se do něj vešli! Pomocí papírových masek lesních zvířat jsme se pak stali součástí lesa. Dokázali jsme si vyrobit vlastnoručně papír! Byli jsme ve snu, v pohádce, poskakovali jsme po špalíkách a při tom hučeli:

Šla hlava lesem,
šly ruce lesem,
šlo břicho lesem,
šel zadek lesem,
šly nohy lesem...

Kde jsem?

Jsem v lese noh

a spánek mne zmoh'.

Na mechu chce se spát

Chci si nechat zdát jen

ten tajemný sen...

Pokud jste už větší školák, už vás tolik nebaví brodit se hromadami zabláceného listí a spokojeně se pustíte do bádání. U nás, u čtvrtáků, byste mohli vidět vědce, zabývající se určováním listů z těch nejvzácnějších, ale i z obvyklých stromů. Viděli byste čistou a pečlivou bádací práci. Myslíme, že naše originální výstava na sloupech zaujala mnoho kolemjdoucích.

Stejně tak i my, pátáci, jsme se pustili do bádání, kreslení a zpracovávání informací o stromech, svou práci jsme měli za úkol prezentovat. Kdo je ale spíše umělec než vědec, mohl napsat pověst nebo dokonce, pokud se odvážil, zkusit si animaci v programu Scratch. Pokud chcete vědět, jak se nám pověsti povedly, podívejte se do textů v pracích žáků. Zde jenom malý kousek:

Strom života – František B.

„Byl jednou jeden muž jménem Kukae a ten rozséval semena po poli. Mezi semena vína se zakutálelo semeno baobabu. Těch semen vína bylo tolik, kolik je lidí na zemi. Za několik dní vyrostl na poli baobab se stejným počtem listů, jako bylo semen vína. Pokaždé, když se někdo narodil, narostl baobabu list, když někdo zemřel, baobabu list spadl. Na podzim neopadával a k dětem i mluvil.

A tak, pokud k vám mluví strom nebo pokud jste viděli Strom života, na kterém jste krásným zlatým listem, nebojte se a projděte bránou lesa, stačí zavřít oči a zhluboka se nadechnout.

JOHANA

1. přečti si MODLITBU LESA a přemýšlej o významu modlitby.

MODLITBA LESA

Človče, jsem teplo tvého přibytku
za studených zimních nocí,
jsem přátelský stín, když pálí letní slunce,
jsem krov tvého domu, deska tvého stolu,
jsem lůžko, ve kterém spíš,
a dřevo, ze kterého stavíš lodě,
jsem násadou tvé motyky,
jsem dřevo tvé kolébky i rakve,
jsem květ dobroty a krásy.
Slyš moji prosbu: Nenič mne!

✓ Co by chtěl les, aby člověk pochopil? Proč?

2. Představ si že jsi les, a dopis o něm životabáseň. Sdílej ve dvojici.

Jsem les. *zpívám pláčky*
Slyším *jak náměs rosou lističky*
Cítím *plakavých, když brych mabylo vrom*
Jsem les. *že je klid a mív*
Mám radost *aby mě měli rádi*
Toužím *bydla součásti celého lesa*
Věřím, že *domi se sime každý rázi*
Jsem les. *do kdy se vjrůstala*
Zdá se mi o *sem byla obklopená strom*
Vzpomínám na *ráda*
Přeji si, aby
Jsem *ráda*

(Pracovní list – 3. Třída.)

Příloha č. 10 Červen

(Zahradní slavnost – celoškolská akce.)

Příloha č. 11 Pohádka pro druháčky na počest Velkých prázdnin

Stejně jako stromy v lese, stejně jako sněhové vločky i zrnka písku, na první pohled i my, lidé, jsme stejní, ale pokud se podíváme pozorněji, otevře se před námi nekonečný vesmír rozmanitosti. Stejně jako my ve světech svých těl a svých rodin předpokládáme stejnost u druhých, a s údivem celý život objevujeme různá jednání a přesvědčení ostatních, i ostatní stejnost předpokládají u nás. Ale my máme, pokud chceme, všechen svůj čas k tomu, abychom prozkoumali sebe a učili se od druhých, kterou cestou chceme, a kterou nechceme jít, a pochopili, že naše cesta není cestou ostatních.

Příloha č. 12 Pohádka o Rozumu a Štěstí

Možná ji, děti, znáte. To se jednou, je to už velmi dávno, potkal Rozum na úzké lávce přes řeku se Štěstím. „Nech mě projít!“ řekl Rozum pyšně, „protože já vše řídím a určuji v životě lidském!“ A Štěstí uhnulo stranou. A od této chvíle chodilo postranními cestičkami a Rozum se naparoval na široké cestě.

Ta cesta byla rovná, vypadala trochu jako dálnice. Rozum se hnál po cestě velmi rychle, neřídil se okolo sebe, druhé příliš nevnímal, pokud mu nic rozumného nepřinášeli. Občas smetl ptáčka, který se mu připlétl do cesty, a velmi často zašlápl tvory menší a pomalejší, šneky a slimáky, mravence nebo broučky. Širokou cestou šlo spolu s ním velké množství lidí. Učili se poznávat svět, pilně četli a studovali všechna již objevená moudra, a jelikož měli dobrou paměť, ukládali si do ní velká množství nejrůznějších cizích slov a citátů. A ti lidé měli velkou radost ze všech informací a cítili se velmi sebejistí za hradbami svých znalostí, protože potkávali stejné lidi, kteří byli stejně pyšní na poklady rozumu, které svým pilným studiem nashromáždili. Na všechno měl Rozum odpověď, alespoň se jim to zdálo, a věda a technika stále poskytovaly nová a nová dobrodružství. A lidé hluboko v sobě ukryli strach a nechali Rozum vládnout svým životům.

Žilo by se jim takto celkem dobře, jenže občas širokou cestu křížovaly cestičky malé, které směřovaly nejrůznějšími směry. Šplhaly se nebezpečně vysoko strmými skalami, brodily potůčky i dravé řeky, následovaly volání hlubokých lesů, odkud mnohdy nebylo návratu, a někdy zcela nečekaně končily na rozkvetlé sluncem zalité louce a dál prostě nevedly. A nejhorší bylo to, že z těchto cestiček občas zabloudil někdo k velké cestě. Tito lidé znepokojovali lidi Rozumu. Nejenže vypadali nějak divně, dívali se totiž trochu jinak, jakoby Rozumní byli průhlední, ale i divně mluvili. Rozumní jim nerozuměli. Na otázky odpovídali poněkud tajemně. Třeba něco jako: „V hloubce lesa leží poklad, který se ale nedá zvážit, změřit ani odnést.“ Nebo: „Na skalách nás pročistil vítr a naučil nás létat.“ Nebo tvrdili: „Pokud se necháte kolébat vlnami moří, stanete se průhlednými a rozplynete se v mořskou pěnu.“ Ale nejhorší pro Rozumné nebylo ani to, co říkali tito lidé, i když si to nějak nemohli zařadit, ale to, co z nich zářilo. Ti, s kterými kráčelo po cestách Štěstí, totiž neměli strach. To je totiž jakýsi vedlejší produkt, který přináší do života to, pokud sejdete z široké cesty a potkáte Štěstí. Ale jak už víme, děti, těchto lidí, co potkali Štěstí, bylo velmi málo, protože Štěstí na úzké lávce ustoupilo stranou.

A jak to v pohádkách bývá, cesta hrdinů je dlouhá a strastiplná, musejí překonat mnoho překážek, než může pohádka skončit. A vy možná víte, že Rozum a Štěstí se nakonec zase potkají, a možná se i chytanou za ruce a úzkou lávku přejdou společně. A pak všechny cesty budou stejně důležité a široké a slunce je bude osvětlovat.

A stane se to, až ve svém srdci dokážete být stále šťastní, a cokoliv vám rozum bude přinášet, prozkoumáte nejprve srdcem. A pak se ve změti vyřčených slov, citátů a pouček cizích lidí, ve změti mnoha informací a cizích objevů stanete objeviteli Moudrosti. Moudrosti své vlastní cesty.

Hodně štěstí!

A krásné prázdniny!

Příloha č.13 Promluva zakladatele Bratrské školy Petra Heřmana na zahradní slavnosti 2015/2016

Hezké odpoledne VŠEM! • Co znamená VŠEM? Jan Amos Komenský, kněz a Biskup Jednoty bratrské, sepsal tlustospis Všeobecná porada o nápravě věcí lidských – a jejím 4. dílem je Vševýchova, Pampaedia, kterou uvádí třemi řeckými slovíčky: PÁNTES – PÁNTA – PANTÓS; to jsem si (možná mylně) vysvětlil, jako že všichni máme učit všechny všemu, co sami umíme. Jednota Bratrská už na začátku renesance držela myšlenku všeobecného kněžství – a v podobném stylu Komenský rozvíjí myšlenku všeobecného učitelství. (Když nadáváme na ostatní, že jsou hloupi, je to naše chyba, že jsme nikoho nic nenaučili.) Takže například rodiče dětí mohli přijít na vyučování a vyprávět jim o své vlastní práci a ukázat, co umí. • V tom roce '89 jsem měl jakési vidění – Bůh sestupuje k nám lidem v Ježíši Kristu a ten se sklání – ale ještě níž – koukám dolů a tam je malé dítě. Sklání se tak, si oba zpříma hledí do očí. A pak jsem to gesto, postoj snížení – že se takhle baví s dětmi – viděl i u některých učitelů – a to se mi líbilo. A tak mi vyplynulo, že škola podle Komenského musí být školou integrovanou – (a byla první v tehdejší Československu). Sklánět se až k těm nejslabším. A ne proto, abychom si říkali, jak se my silní staráme o ty chudáčky, ale abychom se my sami od nich učili o našich vlastních slabostech. A abychom umožnili i našim dětem se s nimi stýkat a rozumět si. • (Já jsem ještě jako student měl kamarády v Jedličkárně. A dodnes mi to dává ohromnou sílu – když mám nějakou depku a fňukám – a vzpomenu si na všechny, co se museli každý den rvát se životem – pak jsem vděčný za všechno, co mám.) • Někteří mě – možná trochu žertem – oslovují jako otce zakladatele BŠ. A já se vás zeptám – co si pomyslíte o otci, který počne nějaké dítě - 1 - a když se dítě narodí, tak se o něj přestane starat jako rodič? Asi nic pěkného. Anebo ještě hůře – rodič, jemuž bylo jeho dítě úředně odebráno. A takový otec stojí právě teď před vámi. Můžete mě soudit – povím Vám krátce tu story. • Obnovené Bratrské školy byly počaty jako sestřičky Diakonie ČCE. Pět let předtím jsme se scházeli jako křesťané pracující ve zdravotnictví. A když se nám 1. června 1989 – na Mezinárodní den dětí – podařilo založit Diakonii, řeklo si pár lidí z tehdejší Jednoty bratrské – teď je řada na nás: Komenský – bratrské školy – to je naše parketa. • Mnohému nás naučila Charta 77: s překvapením jsem zjistil, že tehdejší ČSSR už dávno ratifikovala mezinárodní pakt o lidských právech, který mj. zaručuje všeobecné právo zakládat školy. A tak jsme měli celé prázdniny na to, abychom do synodu Jednoty bratrské, který se shodou okolností konal ve dnech 17. – 18. listopadu 1989, vypracovali návrh na zřízení Bratrských škol – a ten návrh byl synodem kupodivu přijat. • Následně jsme MŠMT nežádali o možnost

založení Bratrských škol – pouze jsme stroze oznámili, že na základě onoho paktu tyto školy zakládáme a žádali jsme o stejné zabezpečení jako pro státní školy. • Kupodivu – po listopadových změnách – se tehdejší vedení JB začalo od Bratrských škol distancovat a proto jsme založili ekumenické náboženské společenství Kruh přátel bratrských škol, který se o prázdninách roku 1990 stal zřizovatelem dvou bratrských škol – v Praze 4 na Pankráci a v Praze 9 na Proseku. • Jak ty školy vypadaly? Byli jsme v pronajatých třídách. • V každé třídě vyučovala jedna učitelka – kterou platil stát – a jeden - 2 - pomocný učitel, kterého platil KPBS ze školného. Učitelka + učitel – podobně jako maminka a tatínek v každé rodině. Oba učitelé byli pěvci a muzikanti – Karel Vepřek a Ivan Vohrna. Jsem rád, že děti v BŠ zpívají! • Zrušili jsme zvonění o přestávkách – vlastně jsme zrušili i vyučovací hodiny, zrušili jsme známkování – což se podařilo prosadit i do školského zákona, omezili jsme frontální vyučování – že by učitel jen stál před třídou a něco vysvětloval. A byli jsme jedinou církevní školou, kde jsme k podivení všech byrokratů nevyučovali náboženství. • Měli jsme vlastní metodiku – tak například: ne že bychom předem naplánovali, tenhle týden budeme sčítat a další týden odčítat. Ne, prostě děti jen a jen sčítaly – a když už ta čísla byla moc velká, tak jim vrtalo v hlavou, jestli by se zase nedala nějak zmenšit – a tak si vlastně samy objevily princip odčítání. A tak jsme to chtěli dělat se vším – nevysvětlovat jen z pozice chytřejšího, co a jak je, ale pomáhat dětem, aby si na věci přicházely samy. • Komenský byl také dramatikem – sám psal divadelní hry, ve kterých by mohly hrát všechny děti – bez výjimky, každý měl svou roli. Třeba Diogenes Kynik – krásná hra! Každé vánoce jsme měli novou hru – nebo spíš muzikál. Ta tradice se také udžela. Vivat! • Během roku se doba změnila a přišla další novela školského zákona, která nás vyřadila ze hry. Nebylo už možné, aby zřizovateli církevních škol byla i ekumenická náboženská společenství – jen jednotlivé státem uznané církve. A tak jsme o prázdninách 1991 měli jen tři možnosti: - 3 - 1. Být soukromou školou 2. Věnovat školu nějaké církvi 3. Bratrské školy zrušit • Naše mladá ředitelka na Praze 9 neustála mediální kampaň, která se tehdy proti bratrským školám zvedla, neměli jsme dost jiných učitelů a tu školu jsme museli zrušit. • Co se školou na Praze 4? Slovo macecha má v našich pohádkách trochu špatný přídech, i když je hodně hodných macech, které přijmou opuštěné děti se stejnou láskou jako své vlastní. A tak jsme pro naši školu našli novou náhradní maminku – zřizovatele ČCE, které jsme naši BŠ svěřili. Takže když dnes slavíme 25 let, je to výročí právě této události. ČCE jmenovala nového ředitele – Bohumila Bulíře – a ten pro bratrskou školu dojednal i nové prostory v Holešovicích na Praze 7 ve školičce v Tusarově ulici, takže letos slavíme i 25 let přijetí BŠ na Praze 7. (To bylo tak: Ještě na jaře

1991 se přijel starosta Prahy 7 podívat na naši BŠ na Pankrác, moc se mu to líbilo a řekl – to bych chtěl na Praze 7 také! A poštěstilo se mu, když nás v Praze 4 vyhodili, měli jsme kam jít.) • Pro nás jako KPBS, kterým jsem byl předsedou, to znamenalo, že už jsme nebyli zřizovatelem, ale ČCE nás akceptovala jako poradní orgán pro BŠ a do koncepce naší výuky ani mnoho nezasahovala. A já sám jsem se z otce zakladatele stal žákem BŠ. „Všichni učí všechny všemu“ – a tak jsem začal do Bratrské školy docházet na hodiny Braillova slepeckého písma, kterému mě vyučovala nevidomá Johanka. • Letos jdu do důchodu, a když se ohlédnu za svůj život, moc užitečného toho po mě nezůstalo. Ale toho nelituji – že vznikly Bratrské školy a jedna z nich že stále žije. A za to děkuji – vám VŠEM! Prosloveno na Zahradní slavnosti BŠ, Praha 2016-04-24. Petr Heřman